

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут економіки та менеджменту
Кафедра прикладної економіки

Бійовський Андрій Тарасович

УДК _____

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Напрями сталого розвитку бізнесу Івано-Франківської області

Бізнес-економіка

(назва освітньої програми)

051 - Економіка

(шифр і назва спеціальності)

Бійовський А.Т.

(підпис ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник

к.е.н., доц. Мельничук Іванна Василівна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Бережницька У.Б.

(підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

(підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Івано-Франківськ – 2024

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут Економіки і менеджменту Кафедра прикладної економіки
Спеціальність 051 Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

“ ” _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Студенту

Бійовському Андрію Тарасовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Тема магістерської роботи Напрями сталого розвитку бізнесу Івано-Франківської області

1. затверджена наказом ректора університету від “ ” 2023 р. № /
2. Термін здачі студентом закінченої роботи 08 січня 2024 р.
3. Вихідні дані роботи статистична та звітна інформація Управління статистики в Івано-Франківській області
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити)

Вступ

Розділ 1 Теоретико-методичні основи сталого розвитку бізнесу

Розділ 2 Аналіз та оцінка ефективності діяльності бізнесу області

Розділ 3. Напрями сталого розвитку бізнесу

Висновки

Список використаних джерел

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Мета та завдання магістерської роботи. Приклади платформ підтримки бізнесу в Україні. Структура обсягів реалізованої продукції бізнесом Івано-Франківської області 2019-2021 р. Структура по обсягах реалізованої продукції районах Івано-Франківської області 2021р. Динаміка соціально-економічних та екологічних показників Івано-Франківської області за 2018-2022 роках. Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП (регіонального ВВП для обл),%. Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %.

6. Дата видачі завдання “14” листопада 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер і назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів магістерської роботи	Примітка
ВСТУП	28.09.2023	
<i><u>Розділ 1</u> Теоретико–методичні основи сталого розвитку бізнесу</i>	28.09.2023	
<i><u>Розділ 2</u> Аналіз та оцінка ефективності діяльності бізнесу області</i>	22.11.2023	
<i><u>Розділ 3.</u> Напрями сталого розвитку бізнесу</i>	30.12.2023	
ВИСНОВКИ	30.12.2023	

Студент _____ (підпис) Бійовський А.Т. (розшифровка підпису)

Керівник роботи _____ (підпис) Мельничук І.В (розшифровка підпису)

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО–МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	11
1.1 Сутність, переваги та виклики сталого розвитку бізнесу	11
1.2 Інституційні, фінансові інструменти забезпечення сталого розвитку бізнесу.....	15
1.3 Методика оцінки сталого розвитку бізнесу в розрізі ЦСР	20
Висновки за розділом 1.....	24
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ ОБЛАСТІ	26
2.1 .. Загальна характеристика розвитку бізнесу області	26
2.2 Аналіз основних соціально-економічних та екологічних показників Івано- Франківської області.....	33
2.3 Аналіз окремих індикаторів сталого розвитку на рівні регіонів.....	39
2.4 ...Аналіз зовнішнього середовища, що впливає на функціонування бізнесу регіону в умовах сталого розвитку.....	48
Висновки за розділом 2.....	51
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	53
3.1 Інновації як запорука сталого розвитку бізнесу	53

					МР.ЕКП — 29.00.00.000 ПЗ						
Змн.	Лист	№ докум.	Підпис	Дата	Напрями сталого розвитку бізнесу Івано-Франківської області			Літ.	Арк.	Акрушів	
Розроб.		Бійовський А.Т.									
Перевір.		Мельничук І.В.								5	79
Реценз.								ІФНТУНГ, ЕКМ-22-1			
Н. Контр.		Паневник Т.М.									
Затверд.		Бережницька У.									

Напрями сталого розвитку бізнесу та їх реалізація на різних рівнях.....	58
Висновки до розділу 3	70
ВИСНОВКИ	71
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА	74

					МР.ЕКП- 29.00.000 ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		7

РЕФЕРАТ

Магістерська робота містить дослідження функціонування бізнесу в Івано-Франківській області та запропоновані напрями сталого розвитку .

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є дослідження стану бізнесу в Івано-Франківській області та визначення основних напрямів його розвитку.

Виходячи з мети необхідно вирішити наступні завдання:

- виявити особливості розвитку бізнесу;
- проаналізувати соціально-економічний стан Івано-Франківської області
- здійснити аналіз показників підприємницької діяльності в Івано-Франківській облсті;
- дослідити вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на ефективність діяльності бізнесу у Івано-Франківській області.
- запропонувати напрями сталого розвитку бізнесу.

Об'єктом дослідження є процеси підвищення розвитку бізнесу регіону.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних і практичних рекомендацій щодо визначення пріоритетних напрямків діяльності бізнесу регіону.

Методи дослідження. Для аналізу розвитку бізнесу використано такі методи як: аналіз середовища бізнесу, графічного відображення, прогнозування аналізу та порівняння, статистико-економічний.

Ключові слова: бізнес, сталий розвиток, інновації, напрями підтримки.

ABSTRACT

The master's thesis contains a study of the functioning of business in the Ivano-Frankivsk region and the proposed directions of its development.

The purpose and tasks of the research. The purpose of the master's thesis is to study the state of business in the Ivano-Frankivsk region and determine the main directions of its development.

Based on the goal, it is necessary to solve the following tasks:

- identify the peculiarities of business development;
- analyze the socio-economic condition of Ivano-Frankivsk region
- analyze the indicators of entrepreneurial activity in the Ivano-Frankivsk region;
- to investigate the influence of external and internal factors on the efficiency of business activity in the Ivano-Frankivsk region
- propose directions for sustainable business development.

The object of the study is the process of improving the business development of the region.

The subject of the study is a set of theoretical, methodical and practical recommendations for determining the priority areas of business activity in the region.

Research methods. To analyze business development, such methods as: analysis of the business environment, graphic display, forecasting, analysis and comparison, statistical and economic are used.

Keywords: business, sustainable development, innovations, areas of support..

ВСТУП

Актуальність даної теми визначена в першу чергу об'єктивно важливою роллю бізнесу у сучасній соціально орієнтованій ринковій економіці, у напрямку до високих стандартів, які ставить ЄС до України.

Роль бізнесу і підприємництва у сучасному суспільстві не обмежується лише створенням робочих місць, матеріальних цінностей і примноження прибутку. При досягненні у своєму розвитку певного рівня бізнес має ставити перед собою нові завдання. І чим бізнес більш цивілізований, тим його участь стає більш активною в соціальному житті міста, регіону, держави.

Важливість бізнесу для області та країни в цілому визначається рядом факторів, які включають економічний вклад, створення робочих місць, розвиток інфраструктури та соціальний вплив. Ось кілька ключових аспектів, які визначають важливість бізнесу:

Економічний Вклад:

Бізнес вносить суттєвий вклад у економіку регіону чи країни, створюючи вартість через продаж товарів та послуг, платежі податків та інші фінансові внески.

Створення Робочих Місць:

Підприємства генерують робочі місця для місцевого населення, що сприяє зниженню безробіття та підвищенню життєвого рівня.

Розвиток Інфраструктури:

Деякі галузі бізнесу, зокрема будівництво та транспорт, можуть сприяти розвитку інфраструктури, такої як дороги, аеропорти, та комунікації.

Підтримка Інновацій та Технологічного Розвитку:

Бізнес може стимулювати інновації, фінансуючи дослідження та розробки, що призводить до впровадження нових технологій та покращень.

Платежі Податків та Зборів:

Підприємства сплачують податки та збори, що є важливим джерелом доходів для державного бюджету та підтримують фінансування соціальних та інших громадських програм.

Розвиток Місцевої Громади:

Участь підприємств у місцевих ініціативах та благодійних заходах може сприяти соціальному та культурному розвитку місцевих громад.

Експорт та Міжнародна Торгівля:

Бізнес може збільшувати експорт та підтримувати міжнародну торгівлю, що важливо для економічної стійкості та розвитку.

Партнерство з Освітою:

Підприємства можуть співпрацювати з освітніми установами для навчання кадрів, адаптуючи свої вимоги до потреб ринку праці.

Питанням сталого розвитку економічних систем та можливостям його досягнення присвячено багато наукових праць вітчизняних та іноземних учених, таких як Г.Х. Брундтленд, К. Кларк, Х.Е. Дейлі, Б. Хугес, Д.Х. Медоус, В.М. Андерсон, Н.М. Андрєєв, З.М. Бурик, Б.М. Данилишин, Л.А. Квятковська, М.А. Хвесик, О.В. Шубравська. Однак існує потреба більш детального дослідження особливостей формування стратегії сталого розвитку на рівні окремих підприємств. При цьому велике значення має різностороннє вивчення досвіду найбільш успішних учасників ринку, які цілеспрямовано впроваджують стратегію сталого розвитку .

Водночас бракує комплексного дослідження теоретичних, методичних і практичних питань сталого розвитку бізнесу на регіональному рівні.

Метою магістерської роботи є дослідження стану бізнесу в Івано-Франківській області та визначення основних напрямів його сталого розвитку.

Завдання:

- виявити особливості розвитку бізнесу;
- проаналізувати соціально-економічний стан Івано-Франківської області

- здійснити аналіз показників підприємницької діяльності в Івано-Франківській облсті;
- дослідити вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на ефективність діяльності бізнесу у Івано-Франківській області
- запропонувати напрями сталого розвитку бізнесу.

Об'єктом дослідження є процеси підвищення розвитку бізнесу регіону.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних і практичних рекомендацій щодо визначення пріоритетних напрямків діяльності бізнесу регіону.

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (34 найменувань). Загальний обсяг магістерської роботи – 79 сторінок комп'ютерного тексту, містить 13 таблиць і 14 рисунків).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО–МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

1.1 Сутність, переваги та виклики сталого розвитку бізнесу.

Стійкість у бізнесі відноситься до стратегії компанії щодо зниження негативного впливу на навколишнє середовище в результаті її діяльності на певному ринку. Практика сталого розвитку організації зазвичай аналізується з урахуванням екологічних, соціальних та управлінських показників.

Оскільки ми стикаємося з незворотними змінами в системі Землі, загроза зміни клімату стала надто ризикованою, щоб її ігнорувати. Перевищення екологічних порогів викликає занепокоєння щодо ефекту доміно у глобальних природних системах та суспільствах. Підприємства бачать як тиск, і можливості встановлення цілей сталого розвитку, якщо вони цього не зробили. Навіть в умовах пандемії COVID-19, що триває, компанії продовжують дотримуватися цілей сталого розвитку (ЦСР), встановлених Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у 2015 році і яких планується досягти до 2030 року. Бізнес у таких цільових галузях, як бідність, нерівність, деградація навколишнього середовища та зміна клімату.

Ми ведемо бізнес у непередбачуваному світі. Зміна клімату, скорочення природних ресурсів і постійно зростаючі потреби в енергії та продуктах харчування неочікуваним чином порушують бізнес-операції та ланцюги поставок. Для приватних і державних організацій як ніколи важливо докорінно переглянути спосіб їх функціонування. Перетворення на успішний стійкий бізнес вимагає нових рівнів стійкості та гнучкості, що ґрунтуються на відповідальних практиках, які зберігають нашу планету.

Сталий розвиток є імперативом бізнесу і має бути основою стратегії та діяльності кожного бізнесу. Причини цього як етичні, так і фінансові:

- Вирішуючи, де працювати, працівники все частіше шукають працедавців, орієнтованих на місію, які турбуються про планету. 71%

працівників і тих, хто шукає роботу, стверджують, що екологічно стійкі компанії є більш привабливими роботодавцями.

- Споживачі готові платити більше за товари екологічно відповідальних брендів. 80% споживачів вказали, що для них важлива екологічність.

- Уряди, інвестори, співробітники та клієнти вимагають нових рівнів підзвітності підприємств, включаючи заходи щодо вирішення проблеми зміни клімату.

- Багато провідних економік світу мають або розробляють корпоративні вимоги щодо розкриття інформації щодо впливу на навколишнє середовище, що спонукає підприємства до обмеження викидів парникових газів.

- Підвищення екологічних, соціальних і управлінських (ЕСУ) критеріїв інвестування та сталого інвестування означає, що стійкий бізнес за своєю суттю стає більш привабливим для зростаючої кількості відповідальних інвесторів. Інвестиції в активи ESG можуть досягти 53 трильйонів доларів США до 2025 року, що становить понад третину світових активів.

Щоб захистити нашу планету та наше майбутнє, компаніям потрібно стимулювати декарбонізацію, відповідати екологічним нормативним вимогам і термінам відповідності, а також покращувати споживання ресурсів. Ті, хто прокладає шлях до стійкої ділової практики, використовують нові бізнес-моделі, щоб залучати клієнтів, підвищувати лояльність до бренду та відкривати нові можливості для зниження витрат.

Компанії, які сумлінно інтегрують екологічні методи у свою діяльність, отримують переваги для бізнесу. До них належать:

Конкурентна перевага

55% споживачів кажуть, що відповідальність за навколишнє середовище дуже або надзвичайно важлива при виборі бренду. Будучи відомим як стійкий бізнес, ви можете підвищити впізнаваність вашого бренду і допомогти вам залучити споживачів, які прихильно схильні до компаній, які активно займаються стійкими практиками.

Звернення інвестора

4 з 5 особистих інвесторів планують діяти в напрямку стійкості або соціальної відповідальності протягом наступних 12 місяців.

Відповідність нормативним вимогам

Уряди продовжуватимуть розширювати нормативні акти та корпоративні цілі сталого розвитку (ЦСР). Будьте попереду, впроваджуючи стійкі рішення на ранній стадії, щоб відповідати цим новим нормативним вимогам і постійно фіксувати, вимірювати, порівнювати та звітувати про ефективність ESG.

Збільшена довговічність трансформаційних інвестицій

Пандемія COVID-19 прискорила цифрову трансформацію в більшості компаній. Якщо ця трансформація є стійкою, ви будете стійкішим бізнесом, готовий до зривів і нових можливостей.

Пошук талантів

Співробітники, які шукають цілеспрямовану роботу, хочуть працювати в стійких і соціально відповідальних компаніях. Створивши репутацію стійкого бізнесу, ви можете залучати та утримувати відповідних співробітників для своєї компанії.

Зростання доходу

Завдяки впровадженню стійких практик, які зменшують споживання ресурсів і оптимізують операційну ефективність, сьогоднішні агенти змін стають завтрашніми переможцями, покращуючи свої результати. Хоча зусилля, які мають більший загальний вплив, можуть бути дорожчими для впровадження на початку, довгострокові прибутки виправдають інвестиції.

Щоб стати по-справжньому стійким бізнесом, необхідно подолати кілька проблем:

- Готовність клієнтів. Хоча ставлення до сталого розвитку змінюється, жоден бізнес не може дозволити собі залишитися позаду, і лише деякі можуть дозволити собі у фінансовому відношенні надто сильно випереджати апетит до стійких пропозицій. Спільне створення стійкого майбутнього

вимагає глибокого розуміння ваших клієнтів та наявності партнерів із правильними відносинами та екосистемами, які допоможуть їм у цій подорожі.

- Витрати. Впровадження сталої ділової практики зазвичай потребує більш високих початкових інвестицій. У короткостроковій перспективі часто буде дешевшим дотримуватися статус-кво. Деяким організаціям знадобиться допомога у складанні інвестиційного обґрунтування, щоб показати, як негайні інвестиції призведуть до стійкішої прибутковості у довгостроковій перспективі.

- Системна інерція. Хоча стійкість є важливою метою, вона часто не вважається важливішою за інші ключові пріоритети, які можуть принести вигоду раніше. Багато підприємств планують з кроком десять років, тому, хоча зобов'язання до 2050 року хороші, з погляду планування їх часто недостатньо до вживання достатніх заходів у цьому десятилітті. Йдеться про переосмислення ризиків як можливостей та обґрунтування того, що заходи щодо забезпечення стійкості зараз необхідні для досягнення майбутньої стійкості бізнесу.

- Нестача інструментів, знань та досвіду. Бути невідготовленим до розробки концепції, стратегії та структури корпоративної стійкості це колосальний ризик. Компаніям може не вистачати можливості впроваджувати стійкі рішення або навіть знати з чого почати. Стійкий розвиток у бізнесі розвивається, як і відповіді. Кожному бізнесу потрібна екосистема партнерів з інновацій, які допоможуть їм наново винайти світ та створити стійке майбутнє.

Бізнес відіграє ключову роль у розвитку регіону, впливаючи на його економічну, соціальну та екологічну динаміку. Важливість бізнесу для регіону визначається балансом між економічним зростанням, соціальними вигодами та збереженням екологічної рівноваги. Вдале вирішення цих аспектів сприяє сталому розвитку регіону та його громад.

Бізнес виступає як мотор економіки, сприяючи розвитку індустрій, соціальному забезпеченню та стабільності. Підсумовуючи, сталий розвиток бізнесу приносить численні переваги, включаючи економічний успіх, підвищення іміджу та створення довгострокової вартості для усіх зацікавлених сторін.

1.2 Інституційні, фінансові інструменти забезпечення сталого розвитку бізнесу

Починаючи з 2010 року правове поле можна охарактеризувати впровадженням в Україні європейських підходів у сфері передачі функцій держави суб'єктам господарювання, забезпечення сприятливих умов для функціонування бізнесу, створення легшої процедури для започаткування бізнесу та виходу з нього, зменшення втручання держави в діяльність бізнесу, спрощення системи отримання дозволів, зменшення впливу на бізнес з боку контролюючих органів.

Базовим законом, що визначає правові й економічні засади державної політики у сфері розвитку бізнесу, зокрема малого та середнього підприємництва, є Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012р. № 4618-VI. Закон акцентує на зниженні адміністративного навантаження на МСП та підвищенні його конкурентоспроможності. Утім, екологізація МСП до цієї діяльності не належить.

Частиною 1 статті 15 Закону визначено, що «державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва включає фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і

середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу».

Стійкий розвиток бізнес середовища у сучасному розумінні — це таке економічне зростання, яке забезпечує задоволення потреб нинішнього покоління, не позбавляючи можливості економічного зростання та задоволення потреб майбутніх поколінь.

В бізнесі ця концепція ґрунтується на ідеї збалансованого розвитку компанії, її соціальної та екологічної відповідальності, і реалізується в рамках ESG-стратегії. ESG походить від скорочення трьох слів *environmental, social, governance* (навколишнє середовище, суспільство, корпоративне управління). І в поєднанні зі словом «стратегія» означає те, наскільки позитивним буде прямий або непрямий вплив компанії на навколишнє середовище, суспільство та якість корпоративного управління.

Останні декілька років показники ESG мають безпосередній вплив на бізнес-репутацію у країнах Європи і США. Наприклад, опитування від NAVEX Global у 2020 році показало, що для стейкхолдерів є важливим, по-перше, як бізнес дбає про екологію, на другому місці - позитивний вплив на соціум, і на третьому - корпоративне управління.

ESG-чинники важливі для України, тому, що розробляючи концепції, стратегії та плани післявоєнної відбудови, необхідно враховувати, які саме фактори надають найбільшій інвестиційній привабливості Україні з точки зору її довгострокового стійкого розвитку. Адже зараз мова йде не про короткострокові високоризикові проекти, а про фундаментальну перебудову всієї економіки і закладання довгострокових принципів функціонування нашого бізнес середовища. Тому важливим є донести важливість стратегії ESG, щоб допомогти бізнесу трансформуватись у відповідності до принципів сталого розвитку.

Основними напрямками державної підтримки бізнесу в Україні є законодавча, фінансова, консалтингова, інформаційна, освітня допомога

підприємцям, а також просування українського експорту та товарів, робіт та послуг на зовнішні ринки. На базі держави активно починають діяти платформи підтримки малого підприємництва, які представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Приклади платформ підтримки бізнесу на державному рівні.

Назва	Основна діяльність
Офіс розвитку МСП – портал для підприємців	постійно діючий консультативно-дорадчим органом при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, завданням якого є підготовка пропозицій щодо покращення доступу малого і середнього бізнесу до інформації, навчання та фінансування через розроблення цільових програм підтримки, створення єдиного інформаційного порталу, а також організація та розвиток мережі центрів підтримки підприємництва на регіональному та місцевому рівнях.
Онлайн платформа G2VEI	іструмент для підвищення конкурентоспроможності ветеранів на ринку праці та сприяння розвитку підприємницьких ініціатив ветеранів та членів їх сімей.
Платформа ефективного регулювання PRO	Працює над спрощенням умов ведення бізнесу та ефективним державним регулюванням в 6 економічних секторах: будівництво, ІТ та телекомунікації, енергетика, сільське господарство, транспорт та інфраструктура, ринковий контроль та нагляд.
Державна онлайн-платформа «Дія.Бізнес»	Портал який допомагає підприємцям у створенні, розвитку та масштабуванні бізнесу
Портал ProAid	Портал ProAid є найбільшою в Україні базою даних проектів і програм міжнародної допомоги. Він також є інформаційною системою управління міжнародною технічною допомогою, що дозволяє реєструвати нові проекти на нових виконавців проектів і програм, а також здійснювати перереєстрацію проектів МТД. Передбачається також подача через портал заявок і проектних пропозицій з боку українських бенефіціарів.
Державна установа “Офіс з просування експорту України”	Підтримки та просування експорту товарів, робіт та послуг українських виробників, а також участі в реалізації Експортної стратегії України на 2017–2021 роки
GPA in UA (Agreement on Government Procurement)	організація, яка підтримує та консультує українських експортерів з питань участі в публічних закупівлях країн GPA (Угода СОТ) та імпортерів з країн-учасниць GPA щодо їх участі в публічних закупівлях в Україні, а також сприяє

	створенню екосистеми щодо підтримки участі українських експортерів у публічних закупівлях країн GPA та імпортерів країн-учасниць GPA в публічних закупівлях в Україні.
Український фонд стартапів (УФС)	державний фонд, започаткований за ініціативою Кабінету Міністрів України, що підтримує інноваційні проекти та допомагає найталановитішим українським підприємцям створювати успішні глобальні компанії. УФС надає фінансування у формі грантів компаніям на початкових стадіях їхнього розвитку (pre-seed та seed). Процес відбору стартапів для надання грантів відбувається на конкурсній основі.

Основними завданнями держави у підтримці бізнесу є:

1. Сприяння реалізації державної політики розвитку підприємництва шляхом залучення й ефективного використання фінансових ресурсів на поворотній і безповоротній основі, фінансування цільових програм і проектів, часткової сплати відсотків за кредити, надані підприємцям установами банків.

2. Співробітництво з міжнародними іноземними та українськими фінансовими установами з питань розвитку бізнесу.

3. Участь у реалізації міжнародних договорів у частині фінансового забезпечення розвитку бізнесу в Україні.

Крім фінансової підтримки держави, бізнес має широкий спектр до проектів, програм і грантів, які допомагають бізнесу втриматись наплаву, а також розвиватись уже у відповідності до Європейських стандартів і вимог. Як відомо, у 2019 року був представлений Європейський Зелений Курс. Європейський зелений курс - це основний документ Європейського Союзу, що закладає основи посиленого переходу країн Європи до сталого розвитку та трансформації всіх основних сфер економіки та врядування, а також впливає на держави, які є важливими стратегічними партнерами ЄС, зокрема Україну. Ключовими напрямками ЄЗК є чиста енергія, кліматична дія, будівництво та реновація, стійка промисловість, стійка мобільність, зменшення забруднення довкілля, біорозмаїття, стійка аграрна політика.

Крім того для досягнення цілей ЄЗК, Європейська Комісія відзначає особливу роль досліджень та інновацій у досягненні цілей ЄЗК.

Загальний бюджет нової Програми «Горизонт Європа» на період 2021–2027 рр. становить 95,5 млрд євро, це на 30 % більше, ніж було виділено на попередню науково-дослідну Програму «Горизонт 2020». Окремим пріоритетом Горизонту 2020 виступають проекти для залучення МСП, стартапів.

Також Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України» працює з 2019 року для підвищення конкурентоздатності українських малих та середніх підприємств на українському та міжнародних ринках, допомагає в розбудові спрощеного та прозорого бізнес-клімату, а також забезпечує українські компанії можливостями скористатись перевагами міжнародної торгівлі. Після повномасштабного вторгнення росії в лютому 2022 року, Програма зосередила свої зусилля на збереженні економічної стійкості України та відновленні української економіки, що постраждала від агресії.

Програма країн Східного партнерства EU4Business

EU4Business реалізується різними міжнародними організаціями, серед яких ЄБРР, ЄІБ, Світовий банк, ПРООН, Німецький банк розвитку, ОЕСР, Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ), Європалата та надає наступні можливості:

- доступ до фінансування: кредити в національній валюті, фінансування інвестицій, пов'язаних з експортом, та фінансування заходів щодо адаптації до стандартів ЄС, а також підтримка жінок-підприємниць та стартапів;
- доступ до ринків: проведення бізнес-консультацій та тренінгів з експорту, створення можливостей для налагодження зв'язків та організація торгових делегацій до ринків ЄС;
- доступ до знань: надання консультативних послуг, консалтингової та технічної підтримки, проведення спеціалізованих тренінгів для розвитку навичок.

Урядовий проект “єРобота” передбачає надання українцям грантів для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та навчання. Він

спрямований на активізацію підприємницької діяльності та стимулювання створення робочих місць. Проект включає 6 грантових програм, зокрема:

- мікрогранти для створення власного бізнесу;
- гранти для розвитку переробного підприємства;
- державне фінансування закладки саду;
- кошти для розвитку тепличного господарства;
- грант на реалізацію стартапу, у тому числі в сфері ІТ;
- кошти на навчання ІТ-спеціальностям.

Отримати гранти можуть як підприємці-початківці, так і люди, що вже мають досвід у бізнесі. Подача заявки на грант здійснюється через Портал Дія.

Отже, як бачимо, державна підтримка у поєднанні з закордонними партнерами у розвитку підприємницької діяльності характеризується високою динамічністю і спрямоване на формування сприятливого бізнес-середовища в розрізі концепції сталого розвитку. Також, з врахування пріоритетів ЄС приймаються ряд нормативних документів з екологічних питань, створюються і заохочуються бізнеси в участі грантових і проектних програмах, що допомагає підприємствам і підприємцям функціонувати відповідно до сучасних вимог.

1.3 Методика оцінки сталого розвитку бізнесу в розрізі ЦСР

Індикатори Цілей сталого розвитку (ЦСР) — це конкретні, вимірювальні параметри, які використовуються для визначення прогресу у досягненні кожної з цілей. Індикатори дозволяють вимірювати та оцінювати реальні результати в контексті конкретної Цілі сталого розвитку. Наведемо окремі індикатори для декількох цілей, які на нашу думку можуть вказувати на стан бізнесу, і окреслити можливі перспективні напрями розвитку.

Ціль 5. Гендерна рівність має завдання Розширити економічні можливості жінок.

Індикатором є співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків, %. Розраховується співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків як відношення заробітної плати жінок у звітному році в розрахунку на одну відпрацьовану годину до заробітної плати чоловіків у звітному році в розрахунку на одну відпрацьовану годину, помножене на 100.

$$I_{сг} = \frac{ЗП_{ж_{зв}}}{ЗП_{ч_{зв}}} \times 100 \quad (1.1)$$

$ЗП_{ж_{зв}}$ – заробітна плата жінок у звітному році в розрахунку на одну відпрацьовану годину.

$ЗП_{ч_{зв}}$ – заробітна плата чоловіків у звітному році в розрахунку на одну відпрацьовану годину.

Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання визначає першим завданням Забезпечення стійкого зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості. Перший індикатор до цього завдання є індекс фізичного обсягу. Індекс фізичного обсягу ВВП - це відношення обсягу ВВП звітного року у постійних цінах до обсягу ВВП року прийнятого для порівняння у фактичних цінах.

$$I_{фізВВП} = \frac{ВВП_{звпц}}{ВВП_{факт}} \quad (1.2)$$

$ВВП_{звпц}$ - обсяг ВВП звітного року у постійних цінах

$ВВП_{факт}$ - обсяг ВВП прийнятого для порівняння у фактичних цінах

Третє завдання 8 Цілі є підвищення рівня зайнятості населення.

Індикатором – є рівень зайнятості населення віком 20 – 64 років, %.

Розрахунок Рівень зайнятості населення 20 – 64 років розраховують як відношення (у відсотках) кількості зайнятих віком 20 – 64 років до всього населення зазначеного віку чи відповідної соціально-демографічної групи.

$$Z_H = \frac{Z_{20-64}}{K_{HЗВ}_{20-64}} \quad (1.3)$$

Z_{20-64} – кількість зайнятих осіб віком 20 – 64 років.

$K_{HЗВ}_{20-64}$ – середньорічна кількість постійного населення у звітному році віком 20 – 64 роки

Наступним завданням Цілі 8 є створення інституційних та фінансових можливостей для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки.

Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. Одним із завдань є створення фінансову та інституційну системи (інноваційну інфраструктуру), що забезпечуватимуть розвиток наукових досліджень, та науково-технічних (експериментальних) розробок. Індикатор частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %.

$$I_{пр} = \frac{Q_{ізв}}{Q_{прзв}} \times 100 \quad (1.4)$$

$Q_{ізв}$ - обсяг реалізованої інноваційної продукції

$Q_{прзв}$ - обсяг реалізованої промислової продукції

Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво. Одним із завдань є зменшення обсягів утворення відходів і збільшення обсягів їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій та виробництв.

Індикатор: Обсяг утворених відходів усіх видів економічної діяльності на одиницю ВВП, кг на 1000 дол. США за ПКС 2011 року. Обсяг утворених відходів за усіма видами економічної діяльності на одиницю ВВП розраховується як відношення загального обсягу утворених відходів за усіма видами економічної діяльності до ВВП, оціненого у тисячах доларів США за паритетом купівельної спроможності (ПКС) у постійних цінах 2011 року.

Другий індикатор цього завдання є Частка спалених та утилізованих відходів у загальному обсязі утворених відходів, який розраховується як відношення суми обсягів спалених та утилізованих відходів за звітний рік до загального обсягу утворених у звітному році відходів, помножене на 100.

PEST аналіз (політичний, економічний, соціальний і технологічний) — це метод управління, за допомогою якого організація може оцінити основні зовнішні фактори, що впливають на її роботу, щоб стати більш конкурентоспроможною на ринку.

Компоненти аналізу PEST

Політичний: політичний аспект аналізу PEST зосереджується на сферах, у яких державна політика та/або зміни в законодавстві впливають на економіку, конкретну галузь та організацію, про яку йдеться. Сфери політики, які можуть особливо впливати на організацію, включають податкове та трудове законодавство. Загальний політичний клімат нації чи регіону, а також міжнародні відносини також можуть значно впливати на організацію.

Економічний: Економічна частина аналізу спрямована на такі ключові фактори, як процентні ставки та обмінні курси, економічне зростання, попит і пропозиція, інфляція та рецесія.

Соціальний: соціальні фактори, які можуть бути включені в PEST-аналіз, це демографічний і віковий розподіл, культурне ставлення, а також тенденції на робочому місці та способі життя.

Технологічний: технологічний компонент розглядає конкретну роль і розвиток технологій у секторі та організації, а також ширше використання, тенденції та зміни в технології. Витрати уряду на технологічні дослідження також можуть бути предметом інтересу в цій сфері.

Структура PEST-аналізу наведена на рисунку 1.1

Рисунок. 1.1 – Структура PEST-аналізу.

Тому, щоб оцінити ефективність розвитку регіону та побачити резерви та бізнес-можливості, які сприятимуть покращенню соціально-економічної та екологічної ситуації в регіоні, необхідний розрахунок та порівняння показників, які наводяться окремо з іншими показниками, якщо це доречно.

Висновки за розділом 1

У першому розділі нами розглянуто теоретичні і прикладні основи функціонування бізнесу в умовах сталого розвитку. Наведено основні групи проблем, з якими може стикнутись бізнес при обранні шляху на досягнення цілей сталого розвитку. Наведено основні переваги, які може отримати бізнес в ході впровадження сталого розвитку в своїй роботі. Ці переваги не завжди можна побачити одразу, часто буде потрібний тривалий період для адаптації і впровадження елементів сталого розвитку в процес діяльності. Також в 1 розділі наведено сучасні способи і інструменти, що можуть стимулювати, підтримувати і допомагати розвиватись бізнесу, які збирається діяти в умовах сталого розвитку. Це можуть бути різні платформи, які дозволяють отримати інформацію, наприклад про проекти, які дають можливість залучити

фінансові ресурси для прискорення впровадження цілей сталого розвитку. Також, можна на платній основі користуватись підтримкою консалтингової компанії, які допомагають змінити наприклад традиційну бізнес модель на більш сталу. Наведена необхідність використання індексів і індикаторів для оцінки рівня досягнення сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ ОБЛАСТІ

2.1 Загальна характеристика розвитку бізнесу області

В Україні одним із важливих та пріоритетних секторів економіки є розвиток бізнесу. Бізнес сприяє економічному розвитку і стабільності, його успішність має вплив на всі сфери суспільства та національну економіку в цілому. Подальший сталий розвиток бізнесу сприяє покращанню показників соціально-економічного життя населення регіонів та країни загалом.

За даними Держстату, загальна кількість активних підприємств в Україні станом на 1 листопада 2022 року становила 659 755. Якщо дивитись по області, то протягом 2017–2021 років спостерігається тенденція зростання кількості великих підприємств, у 2021 році дещо скоротилась кількість малих і середніх підприємств в порівнянні з 2020 роком, така ж тенденція спостерігалась і серед суб'єктів середнього і малого підприємництва – ріст 2017-2020 і незначне зменшення у 2021 в порівнянні з попередніми роками. В структурі найбільша частка належить суб'єктам МСП 86% у 2021 році, частка малих підприємств – 13,4%, великі і середні підприємства займають не більше 0,6%. Кількість великих підприємств станом на 2021 р. також найвища – 11 підприємств (табл.2.1). Кілька з них знаходять в місті Івано-Франківську, а саме виробничі підприємства ПАТ «Івано-Франківськцемент», ДП «Виробниче об'єднання «Карпати», ТОВ "ЕЛЕКТРОЛЮКС УКРАЇНА", , у м. Бурштин відокремлений підрозділ «Бурштинська теплова електрична станція» ПАТ «ДТЕК Західенерго», виробництво деревостружкових плит у Рожнятівському районі, селище Брошнів-Осада здійснює ВП ТОВ «Свісс КРОНО», у місті Коломиї ТОВ «ЛЕОНІ Ваерінг Системс УА ГмбХ». Оскільки кількість великих підприємств є не великою, то в роботі будемо більше зосереджуватися на середніх і малих підприємствах, проте в 3 розділі запропонуємо дієві

інструменти для впровадження сталого розвитку, що можуть бути корисними і для великих підприємств.

Таблиця 2.1. – Кількість і структура діючих суб'єктів господарювання у Івано-Франківській області у період з 2017 -2021рр.

Роки	Кількість діючих суб'єктів господарювання, одиниць	У тому числі							
		підприємства						фізичні особи-підприємці	
		великі		середні		малі		суб'єкти середнього і малого підприємництва	
		од	% від заг.кіл-ті під-в	од	% від заг.кіл-ті під-в	од	% від заг.кіл-ті під-в	од	% від заг.кіл-ті під-в
2017	49806	5	0,010	292	0,586	7342	14,74	42167	84,66
2018	52595	6	0,011	321	0,610	7975	15,16	44293	84,22
2019	55031	7	0,013	338	0,614	8250	14,99	46436	84,38
2020	55477	8	0,014	362	0,653	7754	13,98	47353	85,36
2021	55196	11	0,020	337	0,611	7445	13,49	47403	85,88

Івано-Франківська область є регіоном політичної та економічної діяльності, спрямованої на європейську модель розвитку України. Найбільш частка серед підприємств належить малим підприємствам і більше 85 % це суб'єкти середнього і малого підприємництва.

Проаналізуємо структуру обсягів реалізованої продукції підприємствами і підприємцями Івано-Франківській області 2017-2021 (Табл. 2.2)

Таблиця 2.2 – Структура обсягів реалізованої продукції бізнесом області 2017–2021 роках

Роки	Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), тис.грн	У тому числі							
		підприємства						фізичні особи-підприємці	
		великі		середні		малі		суб'єкти МСП	
		од	% від заг.кіл-ті під-в	од	% від заг.кіл-ті під-в	од	% від заг.кіл-ті під-в	од	% від заг.кіл-ті під-в
2017	95606427,2	15784792	16,510	41618947	43,532	22109443	23,125	16093245,8	16,833
2018	117314961	30311237	25,837	44118295	37,607	23287432	19,850	19597997,1	16,705
2019	143145850	44122897	30,824	51005039	35,632	25320440	17,689	22697474,1	15,856
2020	152251320	44153050	29,000	53386553	35,065	29041339	19,075	25670378,1	16,861
2021	194605279	59139343	30,389	63833358	32,801	36071646	18,536	35560932,5	18,273

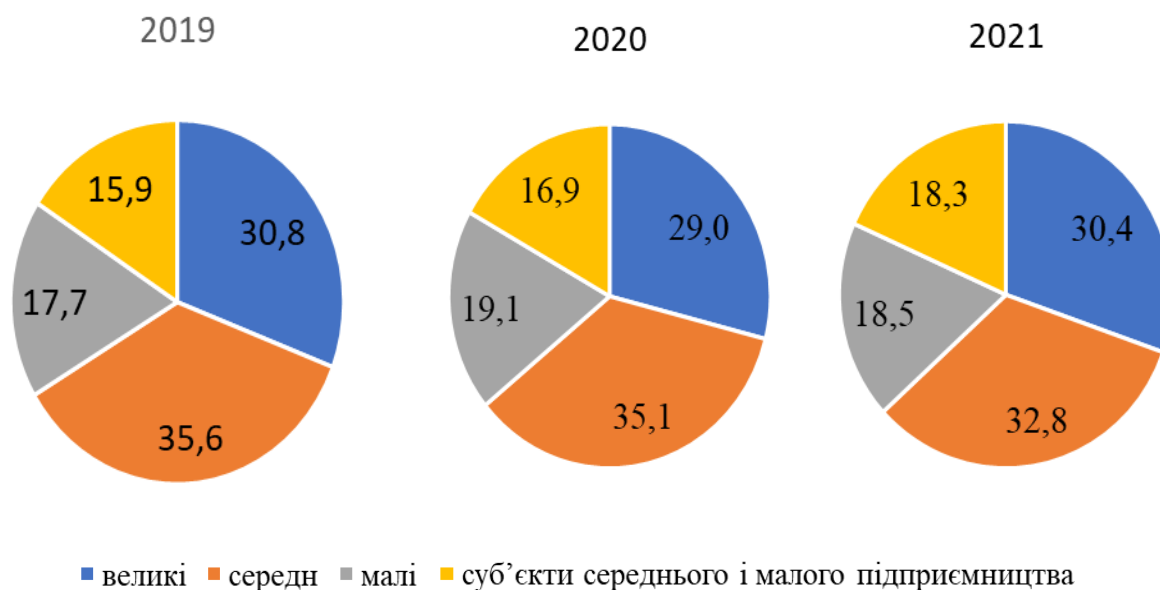

Рисунок 2.1 – Структура обсягів реалізованої продукції бізнесом Івано-Франківської області 2019-2021 р.

Як видно з рисунку, найбільша частка обсягу реалізованої продукції реалізується середніми підприємствами (їх частка складала 35 % у 2019-2020 роках, у 2021 році знизилась до 32,8%), частка обсягів реалізації продукції великими підприємства була в межах 30% протягом аналізованого періоду, частка обсягів реалізованої продукції суб'єктами середнього і малого підприємництва зросла від 15,9% у 2019 році до 18,3 % у 2021 році. Зменшилась частка обсягів реалізованої продукції малими підприємствами з 17,7 % до 18,5%.

Отже, як видно з наведених даних, бізнес Івано-Франківської області втримався, незважаючи на ковід. Обсяги реалізованої продукції показують, що усі суб'єкти господарської діяльності намагаються функціонувати і розвиватись та забезпечувати економічне зростання економіки регіону. Щодо кількості, то так як і в більшості країн переважають суб'єкти середнього і малого підприємництва, частка яких перевищує 85%.

Наведемо склад підприємств за видами економічної діяльності в Івано-Франківській області у 2021 році для того, щоб бачити в яких сферах функціонує більше підприємств. (Табл. 2.3)

Таблиця 2.3 – Кількість підприємств в Івано-Франківській області за видами економічної діяльності у 2021 році

	Усього, од	У тому числі					
		Великі під-ва		Середні під-ва		Малі під-ва	
		од	у % до заг кіл-ті діючих підп-в	од	у % до заг кіл-ті діючих підп-в	од	у % до заг кіл-ті діючих підп-в
Сільське, лісове та рибне господарство	781	2	0,2	27	3,5	752	96,3
Промисловість	1415	5	0,4	115	8,1	1295	91,5
Будівництво	1064	–	–	22	2,1	1042	97,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1827	1	0,1	39	2,1	1787	97,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	333	2	0,6	20	6	311	93,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	201	–	–	3	1,5	198	98,5
Інформація та телекомунікації	255	–	–	3	1,2	252	98,8
Фінансова та страхова дія-сть	73	–	–	3	4,1	70	95,9
Операції з нерухомим майном	681	1	0,1	2	0,3	678	99,6
Професійна, наукова та технічна діяльність	454	–	–	3	0,7	451	99,3
Діяльність у сфері адмініст. та допоміжного обслуговування	309	–	–	9	2,9	300	97,1
Освіта	47	–	–	1	2,1	46	97,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	227	–	–	86	37,9	141	62,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	44	–	–	2	4,5	42	95,5
Надання інших видів послуг	82	–	–	2	2,4	80	97,6
Усього	7793	11	0,1	337	4,3	7445	95,6

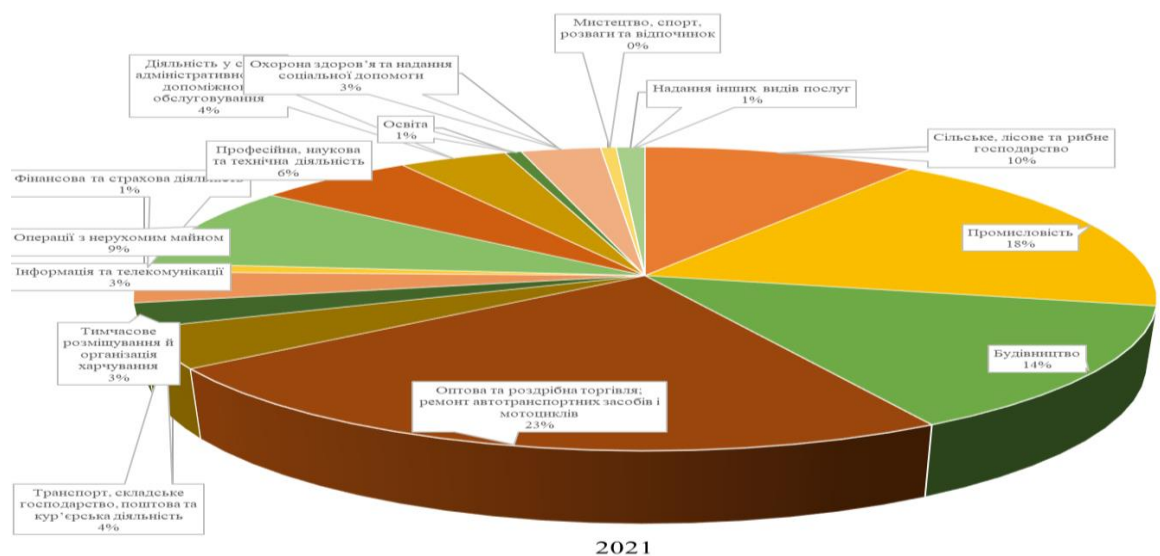

Рисунок 2.2 – Структура підприємств за видами економічної діяльності Івано-Франківській області у 2021 році

Аналіз визначив, що найбільший показник спостерігається у сфері Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, що становить, станом на 2021 рік - 1827 підприємство і займає перше місце по кількості підприємств цієї галузі, протягом досліджуваного періоду.

Друге позицію у цьому рейтингу посідає промисловість – 1415 підприємств.

Третю позицію у цьому рейтингу посідає такий вид економічної діяльності як будівництво. У 2021 році ми бачимо 1064 одиниці.

Якщо дивитись на останні позиції у цьому рейтингу посідають такі види економічної діяльності, як: мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; освіта; фінансова та страхова діяльність.

В розрізі розміру підприємств, то практично частка малих підприємств у всіх сферах діяльності складає від 91,5 % до 99,6%, лише у сфері охорони здоров'я та надання соціальної допомоги частка малих підприємств склала 62,1 %. Частка середніх підприємств найменша у сфері операції з нерухомим майном – 0,3%, у сфері промисловості частка середніх підприємств складає 8%, і найбільша частка середніх підприємств є 37% в сфері охорони здоров'я та надання соціальної допомоги.

Великі підприємства функціонують у промисловості 5 підприємств (0,4%), у с/г 2 підприємства (0,2%), 2 підприємства (0,6%) у сфері Транспорту, складського господарства, поштова та кур'єрська діяльність, по 1 підприємству у сфері оптової торгівлі і у сфері операції з нерухомим майном.

Наступним кроком є аналіз яким чином розприділились обсяги реалізованої продукції підприємствами та підприємцями на території області. Вихідні дані зібрані з сайту управління статистики в Івано-Франківській області за 2021 рік по районах, які утворились відповідно до постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів» (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Структура обсягів реалізованої продукції по окремих районах Івано-Франківської області

	Усього,		У тому числі			
	тис.грн	%	підприємства		фізичні особи-підприємці	
			тис.грн	у відсотках до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг)	тис.грн	у відсотках до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг)
Верховинський	827722,7	0,43	290577,1	0,2	537145,6	1,5
Івано-Франківський	109597775,1	56,32	91509302,7	57,5	18088472	50,9
Калуський	48334780,8	24,84	41259096,7	26	7075684,1	19,9
Коломийський	13568558,4	6,97	7676382,1	4,8	5892176,3	16,6
Косівський	2851605,4	1,47	1163783,8	0,7	1687821,6	4,7
Надвірнянський	19424836,2	9,98	17145203,7	10,8	2279632,5	6,4
Івано-Франківська область	194605278,6	100	159044346,1	100	35560933	100

На рисунку 2.4 відповідно зображена структура обсягів реалізованої продукції по районах.

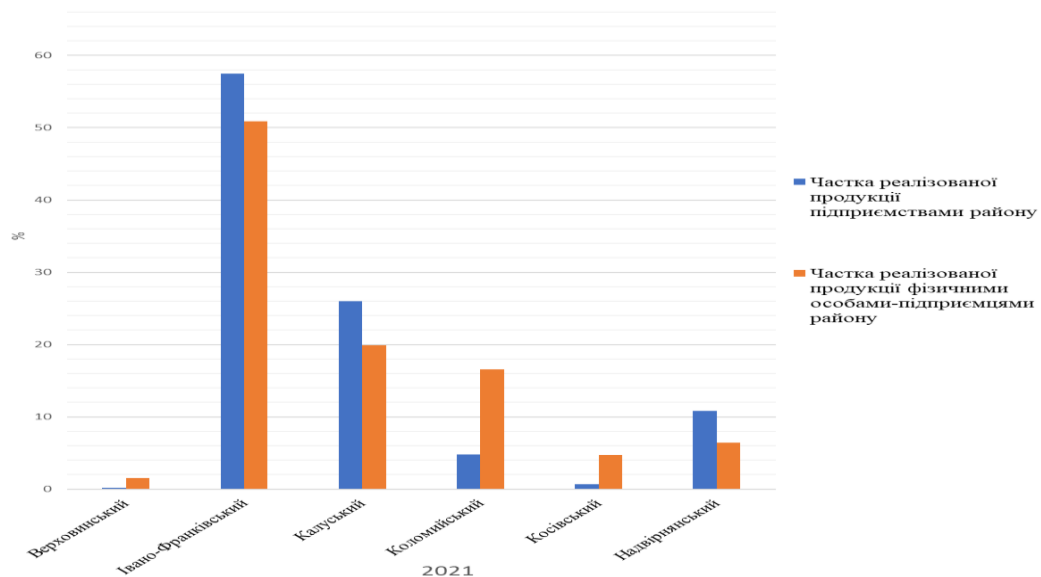

Рисунок 2.4 Структура по обсягах реалізованої продукції районах Івано-Франківської області 2021р.

Вагомі обсяги продукції реалізовано підприємствами і підприємцями Івано-Франківського (109597775,1 тис.грн) (56,3% загальнообласного обсягу) та Калуського (24,8%) районів. Частка реалізованої продукції Надвірнянського району склала 9,98%, Коломийського – 6,97%, Косівського 1,4%, Верховинського – 0,43%.

Розвитку бізнесу сприяє наближення адміністративних послуг до споживача та забезпечення їх надання через ЦНАП. Станом на 01.12.2023 в Івано-Франківській області вже утворено всі 62 ЦНАПи при міських, селищних та сільських радах області. На сьогодні функціонує 54 ЦНАПи, 6 з яких Дія. Центри (село Устеріки, селища Богородчани, Кути, Лисець, та Рожнятів і місто Городенка), де обладнано робочі місця для суб'єктів звернень із застосунком Дія. Додатково для зручності відвідувачів прийом суб'єктів звернень організовано в 17 територіальних підрозділах і 209 віддалених робочих місцях адміністраторів ЦНАП, а також на базі 5 старостинських округів.

На сьогодні в Івано-Франківській області налагоджена співпраця центрами надання послуг з 22 суб'єктами надання адмінпослуг.

Також для підтримки бізнесу, наприклад, в 2022 році в Івано-Франківську презентували масштабний трирічний проєкт “Нова економіка Івано-Франківська – підтримка нових кластерів інноваційної економічної діяльності в Івано-Франківську” (NEF), який фінансуватиметься Європейським Союзом і триватиме до березня 2025 року.

Головне завдання NEF — посилити локальні економічні процеси, щоб стимулювати інноваційну економіку та спонукати створення продуктів з високою доданою вартістю в Івано-Франківську. А також підтримувати нові кластери (мережі) місцевих бізнесів, інноваторів, дослідників, та посилювати їхню взаємодію, зокрема у сферах прикладної науки, предметного дизайну та сталого будівництва. Щоби стати містом інновацій, Івано-Франківську потрібно після війни мати конкурентноспроможних інноваторів, науковців та підприємців.

Втілюють проект громадські інституції, органи місцевого самоврядування та бізнес. Так, NEF впроваджує консорціум партнерів: Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради, інноваційний центр Promprylad.Renovation, урбаністична лабораторія METALAB, агенція економічного розвитку PPV Knowledge Networks та платформа Тепле Місто. Проект фінансується в межах програми Мери за економічне зростання» Європейського Союзу.

2.2 Аналіз основних соціально-економічних та екологічних показників Івано-Франківської області

Соціально-економічні та екологічні показники розвитку свідчать про стан регіону. На нашу думку, доцільно досліджуючи обрану тему, коли ми розглядаємо розвиток бізнесу в умовах сталого розвитку відбираємо показники, які свідчать про економічний стан, а також для аналізу обираємо соціальні і екологічні показники. Проведемо аналіз таких показників за даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області: обсяги промислової продукції, загальний обсяг капітальних інвестицій кошти, показник обсяг експорту товарів, наявний дохід на одну особу можливості, обсяг викидів забруднюючих речовин, витрати на охорону навколишнього природного середовища.

Таблиця 2.5 – Вихідні дані для розрахунку соціально-економічних і екологічних показників області

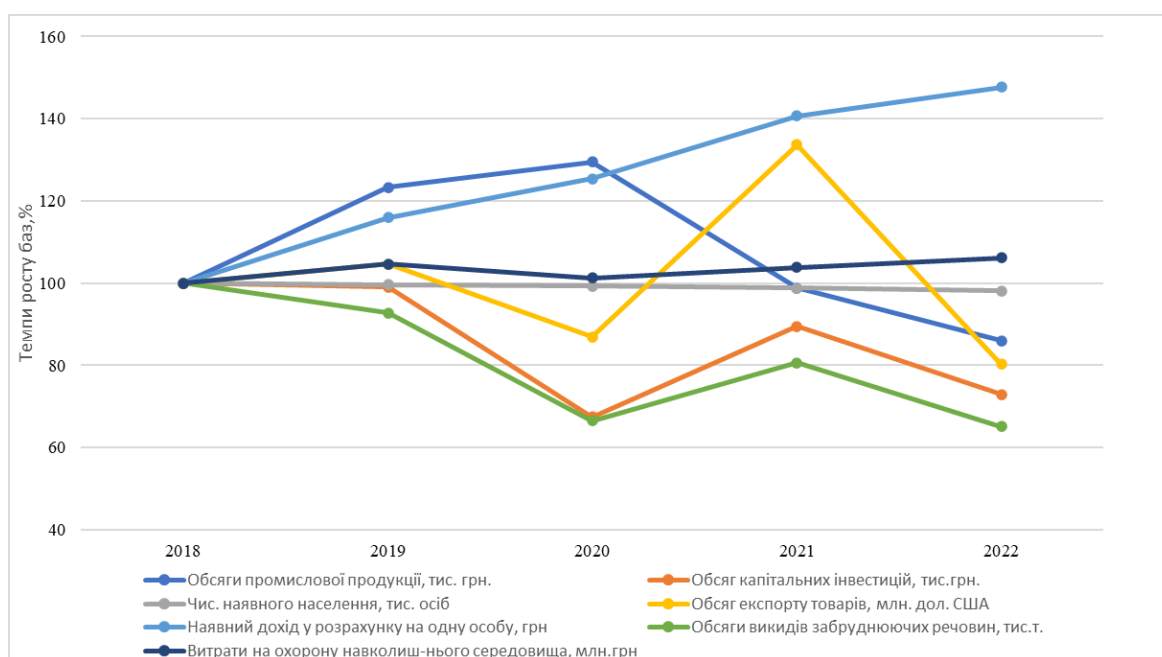
Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Обсяги промислової продукції, тис. грн	97716963,7	120448376	126580941,9	96601389	84043208
Загальний обсяг капітальних інвестицій, тис.грн.	9393710	9305479	6338028	8408234	6851500
Чисельність наявного населення, тис. осіб	1377,5	1373,3	1368,1	1361,1	1351,8
Обсяг експорту товарів, млн. дол. США	871,3	911,4	757,6	1165,3	699,18
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн	48724	56514	61088	68561	77474
Обсяги викидів забруднюючих речовин, тис.т.	260,9	242	173,4	210,3	170
Витрати на охорону навколишнього природного середовища, млн.грн	843,081	882,053	854,29	875,9	895,4

З метою аналізу ефективності зміни обраних показників використовуємо метод рядів динаміки.(Табл.2.6)

Таблиця 2.6 – Динаміка основних показників діяльності Івано-Франківської області за 2018–2022 роки

Показники	Роки	Фактичне значення	Абсолютне відхилення		Темпи росту		Темпи приросту	
			баз.	Ланц.	Баз.	ланц	Баз.	Ланц.
Обсяги промислової продукції, тис. грн.	2018	97716963,7	-	-	100	-	-	-
	2019	120448376	22731412,3	22731412,3	123,26	123,26	23,26	23,26
	2020	126580941,9	28863978,2	6132565,9	129,54	105,09	29,54	5,09
	2021	96601388,62	-1115575,08	-29979553,28	98,86	76,32	-1,14	-23,68
	2022	84043208,1	-13673755,6	-12558180,52	86,01	87	-13,99	-13
Обсяг капітальних інвестицій, тис.грн.	2018	9393710	-	-	100	-	-	-
	2019	9305479	-88231	-88231	99,06	99,06	-0,94	-0,94
	2020	6338028	-3055682	-2967451	67,47	68,11	-32,53	-31,89
	2021	8408234	-985476	2070206	89,51	132,66	-10,49	32,66
	2022	6851500	-2542210	-1556734	72,94	81,49	-27,06	-18,51
Чис. наявного населення, тис. осіб	2018	1377,5	-	-	100	-	-	-
	2019	1373,3	-4,2	-4,2	99,70	99,70	-0,30	-0,30
	2020	1368,1	-9,4	-5,2	99,32	99,62	-0,68	-0,38
	2021	1361,1	-16,4	-7	98,81	99,49	-1,19	-0,51
	2022	1351,8	-25,7	-9,3	98,13	99,32	-1,87	-0,68
Обсяг експорту товарів, млн. США	2018	871,3	-	-	100	-	-	-
	2019	911,4	40,1	40,1	104,60	104,60	4,60	4,60
	2020	757,6	-113,7	-153,8	86,95	83,12	-13,05	-16,88
	2021	1165,3	294	407,7	133,74	153,81	33,74	53,81
	2022	699,18	-172,12	-466,12	80,25	60	-19,75	-40
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн	2018	48724	-	-	100	-	-	-
	2019	56514	7790	7790	115,99	115,99	15,99	15,99
	2020	61088	12364	4574	125,38	108,09	25,38	8,09
	2021	68561	19837	7473	140,71	112,23	40,71	12,23
	2022	71944	23220	3383	147,66	105	47,66	5
Обсяги викидів забруднюючих речовин, тис.т.	2018	260,9	-	-	100	-	-	-
	2019	242	-18,9	-18,9	92,76	92,76	-7,24	-7,24
	2020	173,4	-87,5	-68,6	66,46	71,65	-33,54	-28,35
	2021	210,3	-50,6	36,9	80,61	121,28	-19,39	21,28
	2022	170	-90,9	-40,3	65,16	80,84	-34,84	-19,16
Витрати на охорону навколишнього середовища, млн.грн	2018	843,081	-	-	100	-	-	-
	2019	882,053	38,97	38,97	104,62	104,62	4,62	4,62
	2020	854,29	11,21	-27,76	101,33	96,85	1,33	-3,15
	2021	875,9	32,82	21,61	103,89	102,53	3,89	2,53
	2022	895,4	52,32	19,5	106,21	102,23	6,21	2,23

Представимо графічно динаміку соціально-економічних та екологічних показників діяльності Івано-Франківської області за 2018-2022 роки (Рисунок.2.5)

Рисунк 2.5 – Динаміка соціально-економічних та екологічних показників Івано-Франківської області за 2018-2022 роки

Промислові підприємства реалізували продукції у 2019 році на 22731412,3 тис. грн. (23%) більше ніж у 2018 році, на суму 120448376 тис. грн., у 2020 році продовжувався ріст обсягу реалізованої продукції промисловими підприємствами на 6132565,9 тис. грн. (5%) в порівнянні з 2019 і становив 126580941,9 тис. грн. Наступні два роки показник знижується, у 2020 році на 23% в порівнянні з 2019 роком і у 2021 році ще на 13% в порівнянні з 2020 роком.

Загалом тенденція зростання обсягів реалізованої продукції промисловими підприємствами є позитивною. Причинами є те, що зростали обсяги реалізованої продукції переробної галузі, а саме виробників хімічних речовин і хімічної продукції, гумових і пластмасових виробів, з виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності, машинобудування, а також з тим, що зросла вартість продукції, бо зросли ціни на сировину, енергетичні ресурси. Основними причинами зниження обсягів реалізації промислової продукції є пандемія COVID 19 і початок війни.

Збільшення інвестицій у 2020 році за рахунок інвестицій у сферу охорону здоров'я та надання соціальної допомоги, що пояснюється пандемією COVID 19. У 2021 році вдалось збільшити обсяг капітальних інвестицій на 32 % в порівнянні з 2020 роком. У 2022 році знову відбувся спад на 18,5% в порівнянні з 2021 роком, що обумовлено зниженням фінансової стійкості підприємств, зниженням ліквідності їх активів в умовах початку воєнних дій.

Кількість населення області зменшувалась протягом аналізованого періоду. У 2019 році на 4,2 тис. осіб в порівнянні з 2018 році і склала 1373,3 тис. осіб. У порівнянні з 2019 роком кількість населення зменшилась на 5,2 тис. осіб. У 2021 році скорочення продовжувалось, показник зменшився ще на 0,5 % (на 7 тис. осіб) в порівнянні з 2020 роком, і у 2022 році населення зменшилося на 9,3 тис. особи в порівні з 2021 роком.

Основною причиною за даними сайту статистики в Івано-Франківській області зменшення населення є природне скорочення населення, тобто показник смертності перевищували показники народжуваності. Крім того, внаслідок початку воєнних дій частина мешканців області виїхали за кордон.

У 2019 році відбувся ріст обсягів експорту товарів на 4 млн. дол. США порівняно з 2018 роком, щодо 2020 роком у порівнянні з 2018 роком експорт скоротився на 153, 8 млн.дол. США. У 2021р. експорт товарів становив 1165,3 млн.дол. США. У порівнянні з 2020 роком обсяги експорту зросли у 1,5 раза. Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,17 (у 2020р. – 1,19). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 127 країн світу. У 2022р. експорт товарів становив 684,6 млн.дол. США. У порівнянні з 2021р. обсяги експорту зменшились на 41,2%. Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,15 (у 2021р. – 1,17). Таке значне зниження зумовлене початком війни, яка утруднила експорт товарів в умовах високих ризиків і невизначеності. Обсяг експорту товарів з Івано-Франківщини до країн Європейського Союзу становив 539,1 млн.дол. США або 78,7% від

загальнообласного обсягу експорту та зменшився у порівнянні з 2021р. на 27,7%.

У товарній структурі експорту області значну частку обсягів займали машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання (20,4% експорту області), деревина і вироби з деревини (18,6%), продукти рослинного походження (14,8%), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (13,3%), мінеральні продукти (9,6%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (9,4%).

За аналізований період, бачимо позитивну тенденцію до збільшення обсягу наявного доходу у розрахунку на одну особу. У 2018 році показник становив 48724 грн. У 2019 році – 56514 грн., що на 7790 грн. більше ніж у попередньому році. У 2020 році даний показник мав найбільше значення, він зріс на 4574. грн (на 6%) відповідно до минулого року і становив 61088 грн. У 2021 році показник ще збільшився на 7473 грн (на 12%) в порівнянні з 2020 роком і у 2022 році на 8913 грн. в порівнянні з 2021 роком. Основними причинами є збільшення мінімальної заробітної плати, що призвело до збільшення середньорічної заробітної плати, а також тим, що кількість населення мала тенденцію до зменшення.

Показник обсягів викидів забруднюючих речовин мав тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду, що є позитивним явищем. У 2019 р. обсяг скоротився на 7% або 18,9 тис.т в порівнянні з 2018 р., а у 2020 роком ще на 63,9 тис.тон (на 26%) порівняно з 2019 роком. У 2021р. збільшились обсяги викидів підприємств області в атмосферне повітря і склали 210,3 тис. т забруднюючих речовин, що на 36 тис.т (21,8%) більше порівняно з 2020р. У 2022 році обсяги викидів скоротились на 20% і повернулись практично до рівня 2020 року. Основними забруднювачами повітря традиційно залишаються підприємства з виробництва та розподілення електроенергії, від стаціонарних джерел викидів яких в атмосферне повітря надійшло 89,2% загальнообласних обсягів викидів. Головним джерелом викидів була і залишається сфера постачання

електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, в нашому регіоні це Бурштинська ТЕС. Скорочення викидів у 2022 році вдалось досягнути також за рахунок діям підприємств у 2021 році. Зокрема, для зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, а також для забезпечення ефективної і безаварійної роботи електрофільтрів, для зниження концентрації пилу у викидах та зменшення викидів твердих часток в атмосферне повітря ВП «Бурштинською ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго» в 2021 році за власні кошти підприємства виконано роботи на суму понад 12,0 млн. (дванадцять мільйонів) гривень, а саме проведено капітальний ремонт електрофільтрів енергоблоку № 11, в результаті чого очікується зменшення викидів пилу на 253 т/рік; середній ремонт електрофільтрів енергоблоку № 5, що дасть можливість зменшити викиди пилу на 33 т/рік; поточний ремонт електрофільтрів енергоблоків № № 1-12, що забезпечить надійну роботу електрофільтрів.

Витрати на охорону навколишнього середовища має наступний розвиток. У 2019 році витрати зросли на 15% порівняно з у 2018 році і становили 633,5 млн гривень, а у 2020 році витрати зменшилися на 7,39% або на 46 852,5 тис.гривень порівняно з 2019 роком. На нашу думку, це негативне явище, оскільки ці витрати можуть забезпечити та запобігти екологічній шкоді, а також забезпечити її відшкодування.

Загалом, соціально-економічний стан регіону мав тенденцію до стабільного зростання основних показників, що прямо впливає на формування сприятливого середовища для функціонування підприємств до початку повномасштабної війни.

Сталий розвиток бізнесу є базою для економіки області та держави загалом. Бізнес є створення робочих місць та зростання ВВП, забезпечує швидке впровадження інновацій і сприяє поліпшенню соціального середовища.

2.3 Аналіз окремих індикаторів сталого розвитку на рівні регіонів

Відповідно до наведених вище показників для різних цілей сталого розвитку, які прямо чи опосередковано вказують на рівень діяльності та потужності підприємств, розрахуємо їх як за регіонами, так і за державним рівнем.

В залежності чим займається конкретний бізнес, тим краще можна підібрати показники, які він буде в своїй діяльності покращувати, щоб стати більш сталим. Наприклад, для підприємств промислового сектору треба закладати показники екологічної ефективності, зниження вуглецевого сліду і реалізації програм уловлювання шкідливих речовин. Компанії споживчого сектору мають зважати на якісну утилізацію відходів, відповідальне ведення бізнесу та відповідальне постачання. Будівельна галузь має впроваджувати новітні стандарти: енергоефективність, інклюзивність, соціальні чинники, екологічні матеріали тощо. Фінансовий сектор переходить до політик стійкого інвестування та відповідального фінансування.

На нашу думку, і думку світової спільноти і науковців, на сьогоднішній день інновації відіграють важливу роль у сталому розвитку бізнесу і можуть бути ключовим фактором у забезпеченні економічної, екологічної та соціальної стійкості. Інновації дозволяють розробляти та впроваджувати нові технології та процеси, спрямовані на зменшення екологічного впливу бізнесу. Це може включати в себе використання відновлювальних джерел енергії, енергоефективні технології та зменшення виробничих відходів.

Тому, завдання цілі №9 Промисловість, інновації та інфраструктура покликані стимулювати розвиток інновацій. Ми можемо розглянути індикатори завдання “Створити фінансову та інституційну системи (інноваційну інфраструктуру), що забезпечуватимуть розвиток наукових досліджень, та науково-технічних (експериментальних) розробок”, а саме Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП, %, та Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %.

Таблиця 2.7 – Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП та частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, в Україні і області

Показник	2017		2018		2019		2020	
	Україна	Івано-Франківська обл	Україна	Івано-Франківська обл	Україна	Івано-Франківська обл	Україна	Івано-Франківська обл
Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП (регіонального ВВП для обл),%	0,45	0,044	0,47	0,061	0,43	0,049	0,41	0,056
Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	0,7	0,4	0,8	0,4	1,3	0,3	1,9	0,5

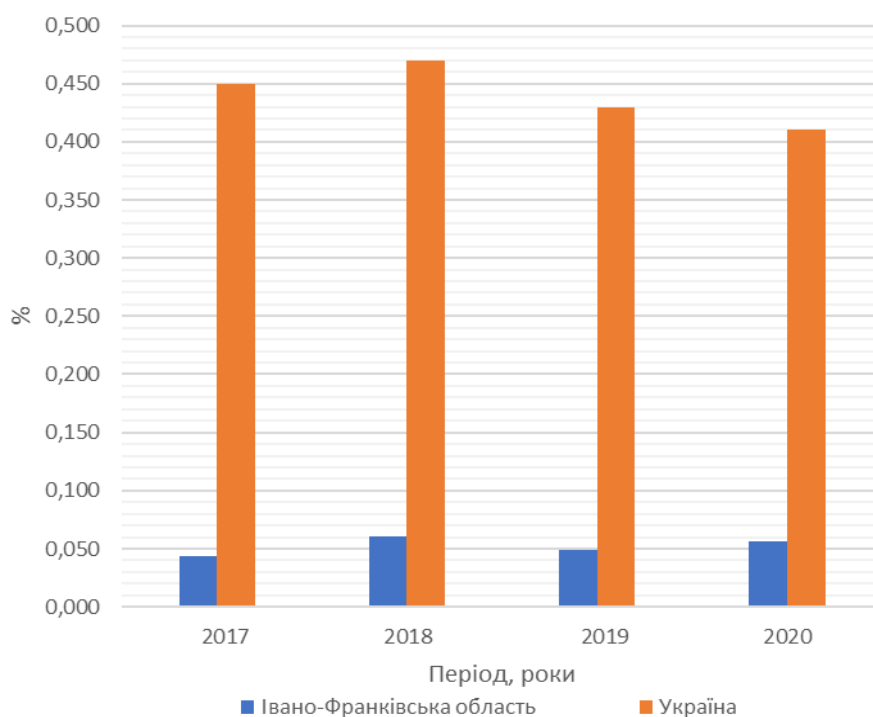

Рисунок 2.6 - Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП (регіонального ВВП для обл),%

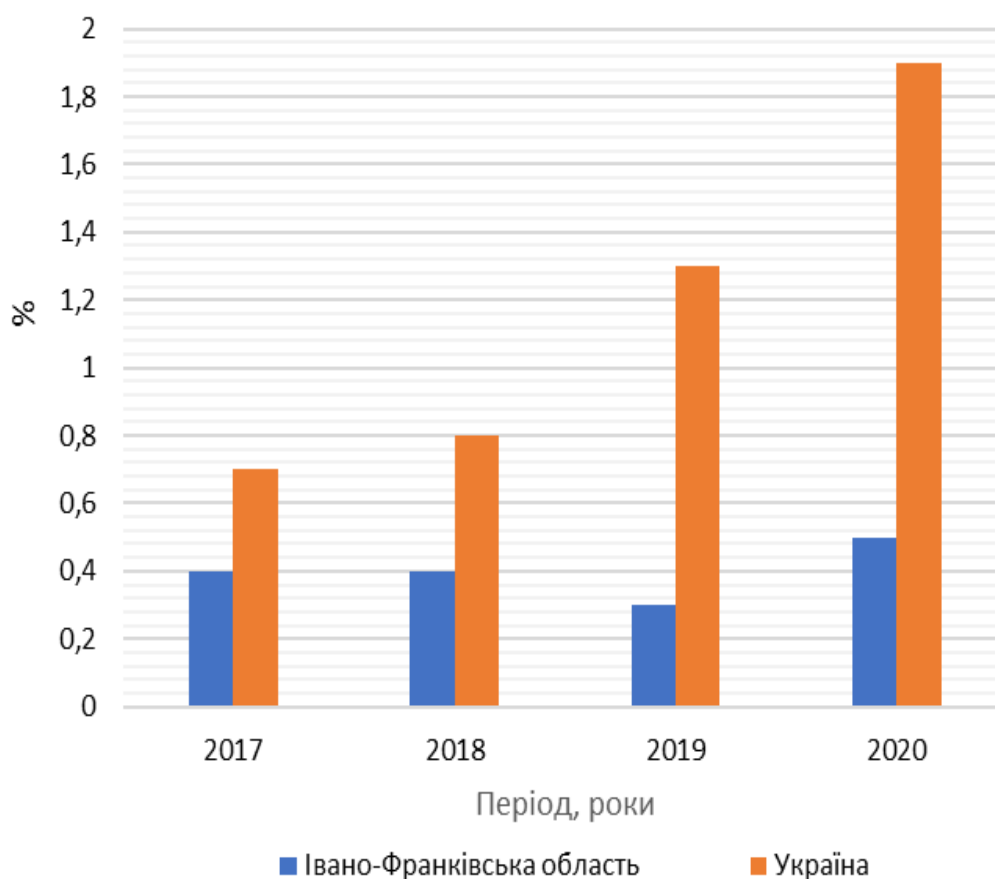

Рисунок 2.7 - Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %

Цільовий орієнтир індикатора показника Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП по Україні в 2020 році очікувався на рівні 1,5 %. За наведеними даними, бачимо, що частка витрат не перевищувала 0,41% по Україні, що показує що витрати на проведення наукових досліджень є дуже мізерними, і мали тенденцію до скорочення протягом аналізованого періоду з 0,47% у 2018 р до 0,41% у 2020 році. Порівняння частки витрат на виконання НДР у ВВП в Україні та країнах ЄС (табл. 1) показало, що вона є нижчою у два рази порівняно з Польщею та у 4 рази порівняно з середнім показником по ЄС.

Цільовий орієнтир індикатора показника Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової по Україні в 2020 році очікувався на рівні 5 %.

Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2020 році становила лише 1.9 %, а по області 0,5%. Хоча бачимо, що за 2017-2020 тенденція була до зростання і в області, і в країні, проте це дуже низьке значення, тоді як у Польщі значення цього показника становило понад 9%, в Німеччині – 18% у 2020 році. Загалом низький рівень інноваційності й технологічності вітчизняної промисловості є однією з ключових причин високої імпортозалежності національної економіки від продукції проміжного і кінцевого споживання високо- та середньо-високотехнологічних виробництв.

Наступним показником, який виводиться в Цілі Гендерна рівність є завдання Забезпечення стійкого зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості. Одним з індикаторів є Індекс фізичного обсягу ВВП, %. Цільовий орієнтир по Україні 2020 року був встановлений на рівні 104%. У таблиці (таблиця 2.8) наведена динаміка даного індикатора по Україні і по областях західного регіону.

Таблиця 2.8 – Динаміка індексу фізичного обсягу ВВП (валового регіонального продукту по областях), %

Індексу фізичного обсягу ВВП	2017	2018		2019		2020		2021	
		%	Тр,%	%	Тр,%	%	Тр,%	%	Тр,%
Область									
Волинська	105,2	103,8	98,7	94,2	89,5	97,2	92,4	92,5	87,93
Закарпатська	103,2	104,0	100,8	101,5	98,4	93,8	90,9	101,9	98,74
Івано-Франківська	107,1	105,7	98,7	106,1	99,1	97,0	90,6	101,4	94,68
Львівська	103,7	105,7	101,9	104,6	100,9	99,7	96,1	106,7	102,89
Рівненська	103,4	101,5	98,2	107,1	103,6	98,1	94,9	102,3	98,94
Тернопільська	105,5	103,3	97,9	103,6	98,2	96,8	91,8	106,7	101,14
Хмельницька	106,2	101,9	96,0	100,7	94,8	100,0	94,2	105,7	99,53
Чернівецька	103,4	104,6	101,2	105,1	101,6	95,3	92,2	103,1	99,71
Україна	102,4	103,5	101,1	103,2	100,8	96,2	93,9	103,4	100,98

Як видно, з фактичних даних цільового орієнтиру 104% станом на 2020 рік не вдалось досягнути жодному регіону і по Україні. У 2021 році вдалось перевищити цей показник Тернопільській, Львівській області (106,7%) та

Хмельницькій області (105,7%). Причинами збільшення показника обсягу реалізованої продукції в Хмельницькій та Львівській областях на 30% в порівнянні з 2020 роком, а в Тернопільській на 50%, також збільшились обсяги експорту в зазначених областях: в Львівській на 26 %, в Хмельницькій на 38% і в Тернопільській на 50% в порівнянні з 2020 роком (за даними Держстатистики).

На рисунку 2.8 наведено динаміку показника по регіонах за 2017-2021 роки.

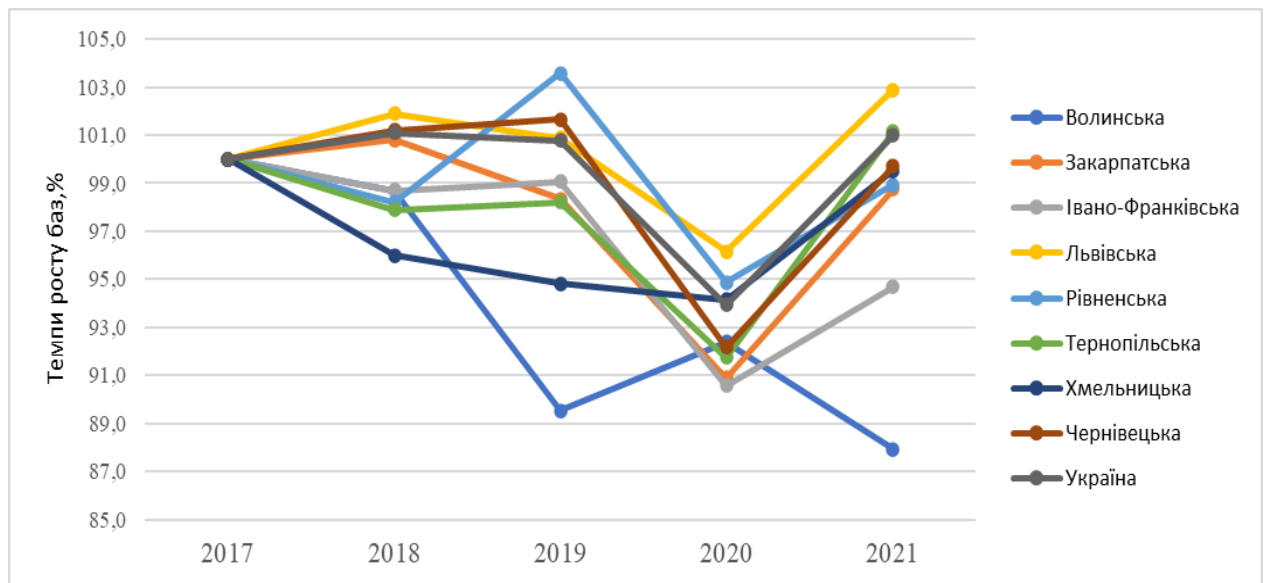

Рисунок 2.8 – Динаміка індексу фізичного обсягу ВВП (валового регіонального продукту по областях) 2017-2021

У 2021р. зростання індексу фізичного обсягу валового регіонального продукту (ВРП) було зафіксовано в переважній більшості областей. У Волинській області відбулося зменшення цього показника найбільше, на 5% . Зростання зумовлене збільшення індивідуальних споживчих витрат (підвищення соціальних виплат та зростання номінальної середньомісячної заробітної плати у бюджетній сфері). Найбільша за обсягами компонента ВВП – кінцеві споживчі витрати домогосподарств (КСВД) – у 2021 році продемонстрували зростання, що відбувалось на тлі відновлення «відкладеної» споживчої активності населення в умовах пом'якшення

карантину, підвищення мінімальної (з 1 січня 2021 року до 6 000 грн.) та, відповідно, середньомісячної заробітної плати.

Наступним показником, який виводиться в Цілі Гендерна рівність є співвідношення заробітної плати жінок і чоловіків (таблиця 2.7)

Таблиця 2.9 – Зміна показника співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків, %

Показник		2017	2018	2019	2020	2021
Заробітна плата штатних працівників за статтю	чол	7000	8834	8156,05	11246,08	13280,33
	жін	5396	6771	6896,85	9064,75	11051,45
Співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків		75,41	77,08	84	80,6	83

Як видно з рисунку 2.9, середня заробітна плата по області у жінок була нижчою приблизно на 23-25% до 2019 року, у 2019 році це співвідношення вдалось скоротити до 16%, у 2020 році зросло до 20%, а у 2021% знизилось до рівня 17%.

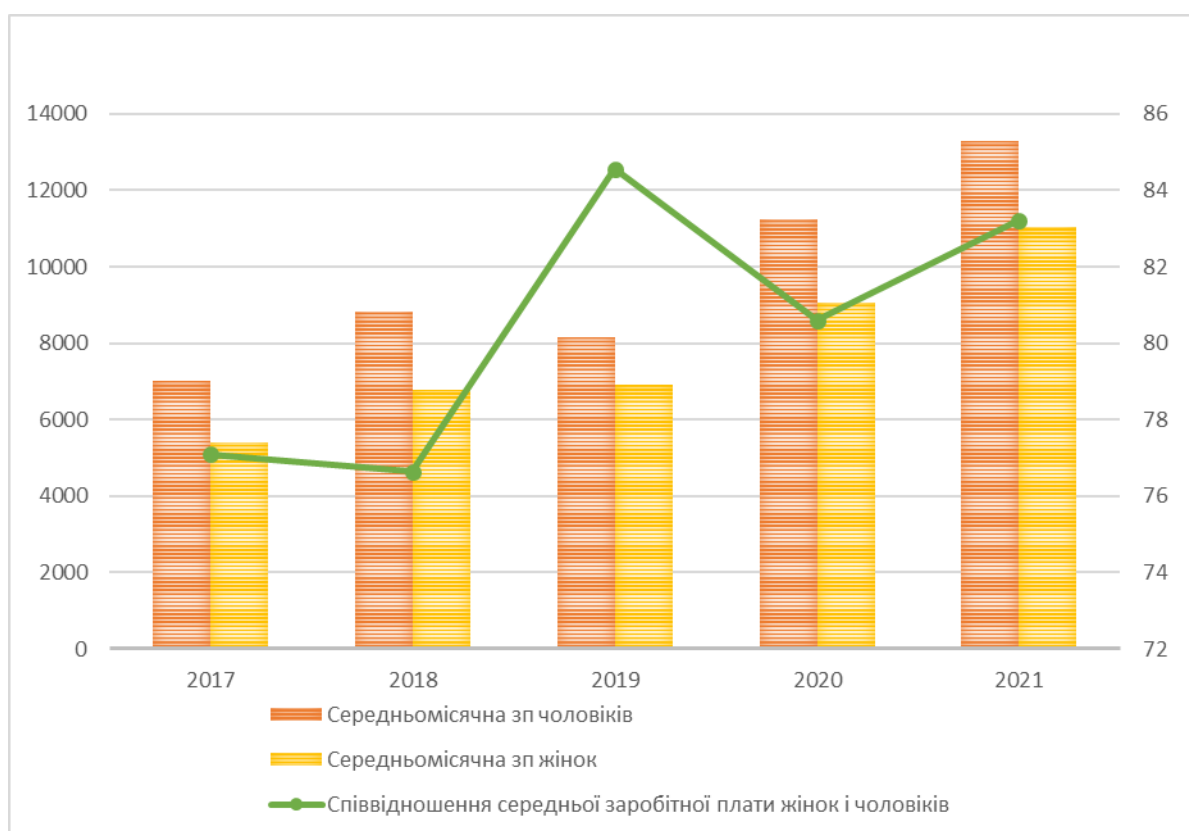

Рисунок 2.9 – Зміна показників заробітної плати чоловіків і жінок та співвідношення середньої заробітної плати чоловіків і жінок.

Цільовий орієнтир за цим показником на 2020 рік для України мав бути 80Д44, але насправді він склав 79,6%, а на 2021 рік – 81,4%, що є позитивним явищем. В Івано-Франківській області відсоток середня заробітна плата жінок та чоловіків у 2019 році становила 84,56%, у 2020 році – 80%, у 2021 році – 83%, тож можна сказати, що контрольний показник в районі виконано.

Завдання 3 Цілі 8 є підвищення рівня зайнятості. Відповідно індикатором є показник рівня зайнятості населення віком від 15-64.

Таблиця 2.9 – Показник рівня зайнятості населення в області та Україні

Показник	2017	2018	2019	2020	2021
Рівень зайнятості населення Івано-Франківська обл, %	55	55,6	56,6	54,1	53,8
Рівень зайнятості населення Україна, %	64,2	65,6	66,9	65,2	64,8

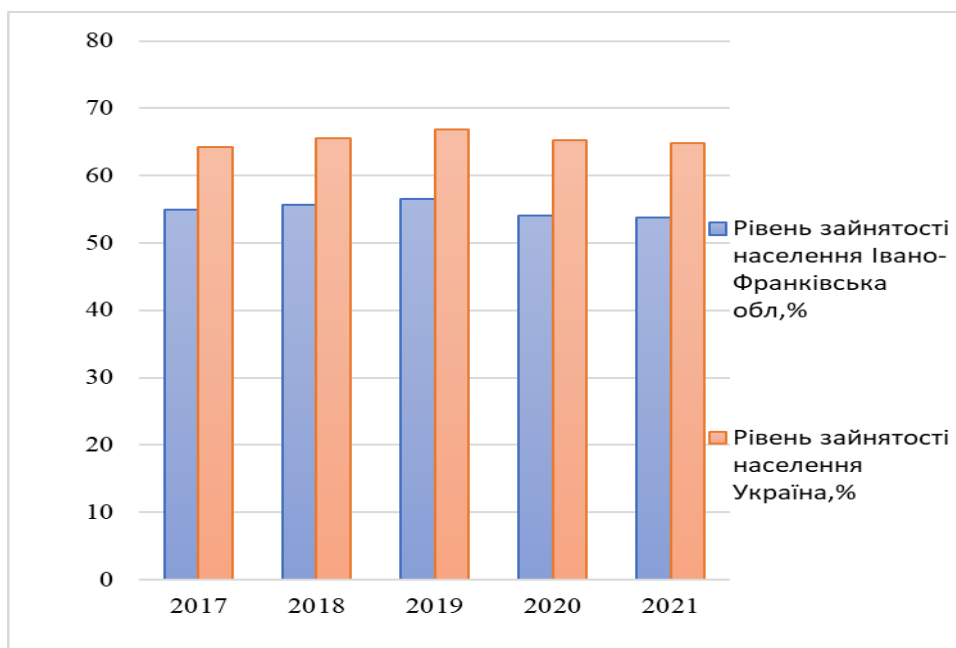

Рис. 2.9 – Зміна рівня зайнятості в Україні і області 2017-2021 роках

Як бачимо, не є високим і доцільним було забезпечити його підвищення як по області, так і по Україні загалом. Ріень зайнятості не сягав навіть 60% по області, а по Україні вдалось досягнути цільового орієнтиру лише у 2019 році – 66,9%, цільовий орієнтир 2020 року передбачав 66%. У 2020 і 2021 рівень зайнятості знижувався як в облісті, так і по Україні.

Основною причиною є пандемія, в результаті якої впроваджувались карантинні заходи, які спричинили скорочення працівників різних сфер, наприклад сфери послуг.

Ціль 12 ЦСР відповідальне споживання та виробництво постановляє, що економічне зростання і сталий розвиток вимагають термінового скорочення впливу на екологію шляхом змін у виробництві та споживанні товарів і ресурсів, що є викликом як для населення, влади, так і безперечно для бізнесу.

Спробуємо проаналізувати кілька індикаторів, що належать до завдання зменшення обсягів утворення відходів і збільшення обсягів їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій та виробництв.

Таблиця 2.10– Показники ЦСР відповідальне споживання та виробництво

Показники	Роки	Івано-Франківська обл		Україна	
		Факт.зн-я	Тр баз,%	Факт.зн-я	Тр баз,%
Утворено відходів, тис.т	2017	1948,80	100,00	366054,00	100,00
	2018	1969,80	101,08	352333,90	96,25
	2019	2991,70	153,51	441516,50	120,62
	2020	1729,81	88,76	462373,50	126,31
	2021	790,40	40,56		
Спалені та утилізовані відходи, тис.т	2017	766,40	100,00	101120,60	100,00
	2018	675,30	88,11	104686,70	103,53
	2019	1001,10	130,62	109083,10	107,87
	2020	575,30	75,07	101532,00	100,41
	2021	548,37	71,55		
Частка спалених та утилізованих відходів у загальному обсязі утворених відходів, %	2017	39,33	100,00	27,62	100,00
	2018	34,28	87,17	29,71	107,56
	2019	33,46	85,09	24,71	89,44
	2020	33,26	84,57	21,96	79,49
	2021	69,38	176,42		
Обсяг утворених відходів усіх видів економічної діяльності на одиницю ВВП, кг на 1000 дол. США за ПКС 2011 року	2016	282,89	100,00	588,2	100
	2017	229,26	81,04210117	714,2	121,42
	2018	187,5	66,28017958	665,0	113,06
	2019	264,3	93,42854113	809,2	137,57
	2020	138,2	48,85291103	883,4	150,19

Рисунок 2.10 – Зміна показника частки спалених та утилізованих відходів загальному обсязі утворених відходів, % за 2017-2021рр. по області і за 2017-2020 рр. по Україні

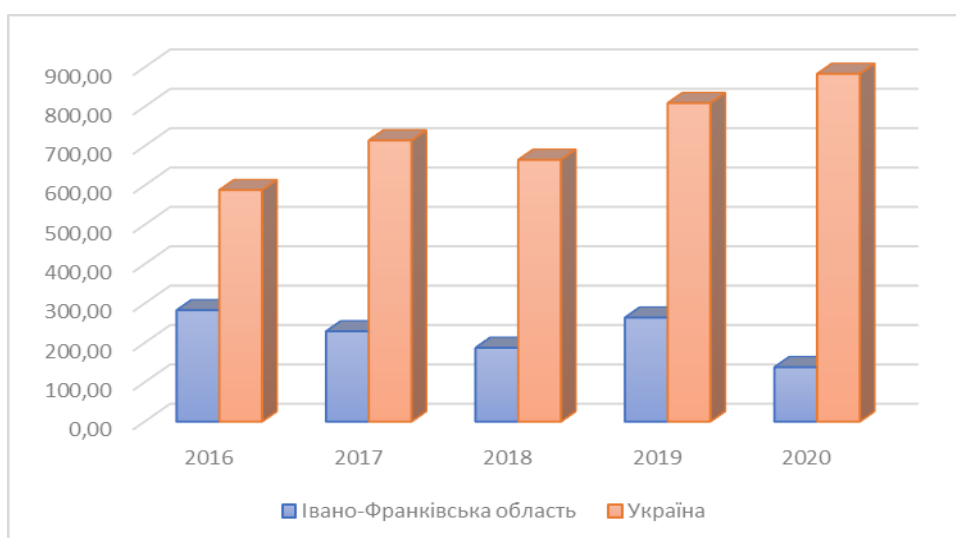

Рисунок 2.11 – Зміна показника обсягу утворених відходів усіх видів економічної діяльності на одиницю ВВП, кг на 1000 дол. США за ПКС 2011 року 2016-2020 рр. по Україні і області

Цільовий орієнтир для цього показника з 2020 року мав становити для України 30%. Як показують фактичні дані, найближчим до цілі показник був 29,7% у 2018 році, а у 2019 році частка знову знизилася і досягла 24,7%, у 2020 році – лише 21,6%. В Івано-Франківській області за весь період частка спалених та перероблених відходів перевищила нормативний показник у

30%. Найбільше значення було в 2016 році – 41,1%, а в період 2017-2019 років вона також зменшилася, в 2019 році становить 33,5%.

2.4 Аналіз зовнішнього середовища, що впливає на функціонування бізнесу регіону в умовах сталого розвитку

Проведемо дослідження на основі PEST-аналізу для виявлення політичних, економічних, соціальних і технологічних аспектів зовнішнього середовища, які впливають на бізнес[3].

Нами запропоновано перелік зовнішніх стратегічних факторів, які матимуть високу ймовірність впливати на діяльність бізнесу в умовах сталого розвитку.

На основі використання PEST-аналізу проведемо узагальнення зовнішніх факторів, що впливають на діяльність підприємств (рис 2.11).

Політичні фактори	Економічні фактори
1. Недосконалість податкового законодавства, необхідність еко-податкової реформи 2. Створення сприятливого регуляторного середовища для бізнесу; 3. Низький рівень мотивації для розвитку екологічного (зеленого бізнесу); 4. Існування тіньового сектора.	1. Загальний стан економіки в час пандемії і воєнних дій; 2. Недостатність зелених інвестицій; 3. Необхідність створення нових секторів економіки, нових ринків та нових робочих місць; 4. Підвищення доходів, фінансових можливостей завдяки ресурсній продуктивності
Соціальні фактори	Технологічні фактори
1. Активізація і інформаційна підтримка держави бізнесу у питаннях сталого розвитку; 2. Достатньо високий рівень корупційних явищ; 3. Високий рівень прихованого безробіття; 4. Низький рівень свідомості підприємців щодо збереження навколишнього середовища, необхідності бути соціально відповідальним.	1. Недостатнє інформаційне забезпечення суб'єктів підприємництва; 2. Швидкі темпи впровадження інновацій у розвинутих країнах; 3. Низький рівень витрат на інновації. 4. Необхідність створення розумної інфраструктури

Рисунок 2.11 – PEST-аналіз бізнесу Івано-Франківської області

Ступінь впливу кожного фактора-події на стратегію компанії оцінимо за 5-бальною шкалою: «5» - сильний вплив, максимальне значення, серйозна небезпека; «1» – відсутність впливу, загроза

Оцініть важливість (ймовірність) кожної події для бізнесу, присвоївши їй певну вагу від 5 (найважливіша) до 1 (незначна). Сума значень вагового показника кожного фактора повинна дорівнювати одиниці, це гарантується нормуванням (Таблиця 2.12)

Таблиця 2.12 – Оцінка впливу макросередовища на функціонування підприємств області

Зовнішні фактори	Оцінка	Вага	Зважена оц	Вплив
Політичні фактори				
Недосконалість податкового законодавства, необхідність еко-податкової реформи	5	0,1	0,5	Велика частка доходів підприємств вилучається у вигляді податків та платежів
Створення сприятливого регуляторного середовища для бізнесу;	3	0,05	0,15	Незавершеність формування правової держави, яка була б ефективною в тому числі у процесі боротьби з корупцією.
Низький рівень мотивації для розвитку екологічного (зеленого бізнесу);	3	0,06	0,18	Гальмують розвиток екологічного підприємництва у області
Існування тіньового сектора	4	0,1	0,4	Зменшуються доходи бюджету, зростає зовнішній і внутрішній борг, збільшується тіньовий капітал, зменшується інвестиційна привабливість обл.
Економічні фактори				
Загальний стан економіки в час пандемії і воєнних дій.	5	0,15	0,75	Негативні тенденції розвитку підприємництва
Недостатність зелених інвестицій	4	0,1	0,4	призводить до збільшення операційних витрат та збитковості підприємств
Необхідність створення нових секторів економіки, нових ринків та нових робочих місць	3	0,05	0,15	Приведе до збільшення кількості підприємств – соціально і екологічно відповідальних
Підвищення доходів, фінансових можливостей завдяки ресурсній продуктивності	4	0,1	0,4	Приведе до відкриття і розвитку багатьох підприємств перспективних галузей
Соціальні фактори				
Активізація і інформаційна підтримка влади підприємств у питаннях сталого розвитку.	2	0,03	0,06	Для активізації і лояльної підтримки підприємництва на шляху до сталого розвитку
Достатньо високий рівень корупційних явищ.	3	0,05	0,15	Заважає становленню нормального бізнес середовища
Високий рівень прихованого безробіття;	4	0,05	0,2	Негативна ситуація на ринку праці
Низький рівень свідомості підприємців щодо збереження навколишнього середовища, необхідності бути соціально відповідальним .	2	0,03	0,06	Забруднення навколишнього середовища
Технологічні фактори				
1. Недостатнє інформаційне забезпечення суб'єктів підприємництва.	2	0,05	0,15	Впливає на компетентність та необізнаність підприємців
2. Швидкі темпи впровадження інновацій у розвинутих країнах;	2	0,03	0,06	Фінансові труднощі з придбанням новітнього обладнання
3. Низький рівень витрат на інновації.	3	0,05	0,15	Негативно впливає на рівень виробництва продукції чи надання послуг.
Сумарна оцінка		1	3,76	

У цьому випадку оцінка 3,76 показує, що реакція бізнесу на стратегічні фактори зовнішнього середовища перебуває на середньому рівні.

Зовнішнє середовище може становити загрозу для бізнесу, і можливості, які воно пропонує, описані нижче.

Усі розглянуті фактори мають певний вплив на діяльність підприємств. Щоб ефективно подолати ці згубні наслідки, підприємства повинні швидко пристосуватися до умов, що виникають, для подальшого зростання. Розвитку підприємництва заважає нестабільне політичне середовище. Однак таке налаштування сприяє певному вибору та призводить до того, що найсильніші особи протистоять негативним змінам і розвиваються, щоб адаптуватися до нових ситуацій.

Підприємства загартовані негативним економічним середовищем, що робить їх більш адаптивними та стійкими до ринкових коливань. Стимули для постійного вдосконалення та протидія цим факторам.

Нові методи ведення бізнесу, економічна діяльність і загальне ставлення до бізнесу будуть залежати від негативних соціальних факторів. Його дії будуть більш захищені законом.

Технологічні причини спонукають компанії підвищувати ефективність виробництва та навчати свою робочу силу, що допомагає підвищити рівень розвитку підприємства, надаючи фінансові ресурси та гнучкість на технологічному етапі.

На основі проведеного Pest-аналізу та змодельованих сценаріїв ми виявили що основними причинами гальмування функціонування бізнесу в умовах сталого розвитку в області є :

- відсутність реальних зобов'язань і розуміння що прихводить до недостатнього впровадження сталих практик та стратегій;
- бізнес не завжди спроможний інвестувати в нові технології, що часто необхідно для реалізації сталих практик;
- бізнес зосереджуються переважно на короткостроковому прибутку, уникає інвестицій у сталі практики, які можуть призвести до покращення в середньостроковому або довгостроковому плані;

- недостатньою інфраструктура для ефективної реалізації сталих технологій чи практик;

–низький рівень правових знань, менеджменту та культури підприємництва в питаннях сталого розвитку зокрема;

–непередбачувані зміни в законодавстві;

–наявність тіньової економіки;

–низький рівень впровадження цілей сталого розвитку, збереження довкілля;

Таким чином, провівши аналіз ми бачимо, що існує ряд загроз, які виникають для підприємства у майбутньому, проте ми бачимо, що для підприємства існують стимули, які дозволяють підприємству пристосуватися та певною мірою захистити себе в умовах ринкової нестабільності.

Висновки до розділу 2

У другому розділі проаналізували стан бізнесу в області. Наводили показники по кількості підприємств різних розмірів, по їх обсягах реалізованої продукції, кількість підприємств за видами економічної діяльності, також структуру обсягів реалізованої продукції в розрізі районів області,. Визначено основні види діяльності, де найбільше діє підприємств і підприємців.

Дал аналізували показники соціальні, економічні і екологічні. Як бачимо, показники мали тенденцію до коливань протягом аналізованого періоду. Обсяги реалізованої продукції зростали за рахунок збільшення вартості самої продукції, оскільки зростали ціни на сировину, енергоресурси. Обсяги капітальних інвестицій скоротились, за рахунок скорочення інвестицій в будівництво, промисловість. Скоротились витрати на навколишнє середовище. Скорочення викидів, що спостерігалось за даний період зумовлене скороченням кількості промислових підприємств по регіону за аналізований період. Далі було проаналізовано індикатори сталого розвитку. Найгірша ситуація по області і в Україні загалом з рівнем

інновацій. Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2020 році становила лише 1.9 %, а по області 0,5%. В останньому підрозділі проведено PEST-аналіз. На основі PEST аналізу виявили основні причини, які спричиняють гальмування сталого розитку бізнесу в регіоні.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

3.1 Інновації як запорука сталого розвитку бізнесу

Основою радикальних економічних перетворень, розвитку нової економіки є реструктуризація виробництва на основі досягнень науково-технічного прогресу з найширшим залученням інноваційного процесу. Єдиним з процесів, що об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління. З проведеного аналізу, ми бачили що обсяги реалізованої інноваційної продукції є дуже низькими як в регіоні, так і в Україні загалом. Ціль на 2020 р. складала 5%, а реальний показник по регіону 0,4 %, а по Україні 1,1%.

Бізнес-інновації можуть відігравати ключову роль у сталому розвитку бізнесу, що означає здатність підприємства задовольняти потреби сучасного покоління, не позбавляючи при цьому можливостей майбутніх поколінь. Ось як бізнес-інновації сприяють сталому розвитку:

1) Впровадження інноваційних технологій та методів може допомогти підприємствам зменшити вплив на довкілля, зменшуючи викиди та оптимізуючи використання ресурсів.

2) Інновації дозволяють створювати продукти та послуги, які вимагають менше ресурсів та енергії для виробництва, сприяючи ефективному використанню ресурсів.

3) Перехід до використання відновлювальних джерел енергії та розвиток нових технологій може зробити бізнес екологічно чистим.

4) Впровадження концепції кругової економіки дозволяє переходити від моделі "виробити-використовувати-викидати" до моделі, де ресурси переробляються та використовуються повторно.

5) Інновації можуть включати соціальні аспекти, такі як вдосконалення умов праці, підвищення соціальної відповідальності та підтримка громад.

6) Продукти та послуги, спрямовані на поліпшення якості життя, можуть сприяти сталому розвитку, створюючи суспільно-економічні вигоди.

7) Культура інновацій в компанії сприяє розвитку та впровадженню нових ідей та рішень.

8) Співпраця з іншими компаніями, урядом та громадськістю у сфері інновацій може створити сприятливу екосистему для сталого розвитку.

Початок форми

Успішні приклади стабільних бізнес-інновацій

У сучасному світі, що швидко змінюється, стійкі бізнес-інновації стали важливими для бізнесу, який прагне створити позитивний вплив на навколишнє та соціальне середовище, одночасно досягаючи довгострокового успіху. Інтегруючи стійкість у свої стратегії, підприємства можуть вирішувати нагальні глобальні виклики та відкривати нові можливості для зростання та інновацій. У цій статті розглядаються успішні приклади сталих бізнес-інновацій у п'яти предметних галузях: відновлювана енергетика, циркулярна економіка, стале сільське господарство, зелені технології та соціальне підприємництво.

1. Інновації у відновлюваній енергетиці

Інновації у відновлюваній енергетиці мають потенціал для трансформації енергетичного ландшафту та боротьби зі зміною клімату. Tesla, провідна компанія з виробництва електромобілів і чистої енергії, є прикладом успішних інновацій у цій галузі. Tesla зробила революцію в транспортному секторі, розробивши високопродуктивні електромобілі та передові рішення для накопичення енергії, одночасно прискоривши впровадження відновлюваних джерел енергії.

Реальна історія успіху: SolarCity – демократизація сонячної енергії

SolarCity, яка нині є частиною Tesla, відіграла вирішальну роль у демократизації сонячної енергетики шляхом впровадження інноваційних бізнес-моделей. Пропонуючи установки сонячних панелей без початкових витрат і натомість зосереджуючись на довгострокових угодах про купівлю електроенергії, SolarCity зробила сонячну енергію доступною для більшого кола споживачів. Цей підхід зробив революцію в сонячній промисловості,

зменшивши бар'єри для входу на ринок і сприяючи широкому впровадженню відновлюваної енергії.

2. Циркулярні рішення в бізнесі

Циркулярна економіка зосереджується на скороченні відходів, максимальному збільшенні ефективності використання ресурсів і сприянні повторному використанню та переробці матеріалів. Interface Inc., виробник модульних килимів, демонструє успішні інновації в циклічній економіці. Компанія впровадила замкнуту систему переробки «Mission Zero», яка передбачає збір використаної килимової плитки, переробку її на нову та мінімізацію утворення відходів.

Реальна історія успіху: брудні джинси – Circular Fashion

Mud Jeans, голландський бренд джинсової тканини, підірвав індустрію моди, прийнявши кругову бізнес-модель. Компанія пропонує концепцію «прокату джинсів», за якою клієнти можуть брати джинси напрокат, а не купувати їх відразу. Після закінчення терміну оренди джинси повертаються, і Mud Jeans ремонтує або переробляє їх для перепродажу. Цей інноваційний підхід зменшує вплив споживання моди на навколишнє середовище та заохочує до більш екологічного та циклічного підходу до одягу.

3. Відповідальні ланцюги поставок для сталого розвитку

Інновації в сталому сільському господарстві відіграють важливу роль у вирішенні проблем продовольчої безпеки, втрати біорізноманіття та зміни клімату. Одним із успішних прикладів є вертикальне землеробство, яке вирощує зернові культури в закритих приміщеннях у вертикальних шарах. AeroFarms, сільськогосподарська технологічна компанія, стала піонером вертикальних систем землеробства, які оптимізують використання ресурсів, зменшують споживання води та усувають потребу в пестицидах або синтетичних добривах.

Реальна історія успіху: AeroFarms – революція у вертикальному землеробстві

Системи вертикального землеробства AeroFarms використовують передову аеропонну технологію, коли рослини вирощуються в туманному, багатому поживними речовинами середовищі без ґрунту. Контролюючи такі фактори, як світло, температура та вологість, AeroFarms може досягти оптимальних умов вирощування, що призведе до підвищення врожайності та зменшення використання ресурсів. Ці інновації можуть революціонізувати сільське господарство, забезпечивши цілорічне вирощування сільськогосподарських культур у міських районах з мінімальним впливом на навколишнє середовище.

4. Зелені інновації для сталого розвитку

Зелені технології охоплюють багато інновацій, які сприяють сталому розвитку та піклуванню про навколишнє середовище. Надихаючим прикладом є Ecovative Design, компанія, яка розробляє стійкі пакувальні матеріали з використанням міцелію, кореневої структури грибів.

Реальна історія успіху: крім м'яса – рослинний білок

Компанія Beyond Meat, лідер у галузі рослинного м'яса, успішно запровадила інноваційні екологічні технології для подолання екологічного впливу традиційного тваринництва. Розробляючи альтернативи рослинному м'ясу, які повторюють смак і текстуру продуктів тваринного походження, Beyond Meat пропонує стійке рішення для зростаючого попиту на білок. Їхній підхід зменшує викиди парникових газів, використання землі та води, а також залежність від традиційного тваринництва.

5. Інновації соціального впливу, що розширюють можливості громад

Соціальне підприємництво поєднує бізнес-інновації з фокусом на вирішенні соціальних та екологічних проблем. Одним із яскравих прикладів є Patagonia, компанія з виробництва одягу для активного відпочинку, відома своєю прихильністю до сталого розвитку та соціального впливу.

Реальна історія успіху: рух B Corp – бізнес як сила добра

Рух B Corp являє собою колективні зусилля компаній у всьому світі, спрямовані на переосмислення успіху в бізнесі, а не тільки на фінансові

результати. Компанії, які отримали сертифікат B Corp, проходять ретельна оцінка їх соціального та екологічного впливу. Цей рух спонукав бізнес надавати пріоритет соціальній та екологічній відповідальності, надихнувши глобальну мережу компаній, які прагнуть використовувати бізнес як силу добра.

Розкриття сталого потенціалу за допомогою інноваційних методів ведення бізнесу

Відновлювана енергетика: застосування рішень щодо відновлюваних джерел енергії, таких як електромобілі та сонячна енергія, сприяє екологічному транспорту та використанню чистої енергії.

Циркулярна економіка: впровадження принципів циклічної економіки мінімізує відходи, максимізує ефективність використання ресурсів і сприяє більш стійкому підходу до життєвих циклів продукту.

Відповідальний ланцюжок поставок: надання пріоритету відповідальному пошуку та управлінню ланцюгом постачання забезпечує етичні практики та сприяє глобальним зусиллям щодо сталого розвитку.

Зелені технології: використання екологічних технологій зменшує вплив на навколишнє середовище та пропонує стійкі альтернативи шкідливим матеріалам і практикам.

Соціальний вплив: бізнес-інновації можуть вирішувати соціальні проблеми, сприяти інклюзивному зростанню та розширювати можливості маргіналізованих спільнот.

Успішні приклади сталих бізнес-інновацій демонструють трансформаційну силу інтеграції сталого розвитку в бізнес-практику. Від розвитку відновлюваної енергетики до моделей циркулярної економіки, відповідальних ланцюжків постачання, зелених технологій та ініціатив соціального впливу, компанії стимулюють позитивні зміни, отримуючи відчутні переваги. Ці приклади підкреслюють величезний потенціал інноваційних бізнес-практик для створення більш сталого майбутнього та надихають на нову еру стійких бізнес-моделей. Застосовуючи стійкі інновації

в бізнесі, компанії можуть сприяти здоровішій планеті, міцнішим громадам і довгостроковому процвітанню.

3.2 Напрями сталого розвитку бізнесу та їх реалізація на різних рівнях.

Сталий розвиток бізнесу не таке просте поняття, як доходи, витрати чи прибутки. Це вимагає від керівників бачити себе частиною більшої організаційної, соціальної та екологічної системи. І такий тип складності може здатися приголомшливим. Визнаємо, що мине деякий час, перш ніж ми змінимо короткострокову бізнес-логіку, щоб включити наслідки для майбутніх поколінь.

Однак відбулися кардинальні зміни в бік сталого розвитку, оскільки керівники вищої ланки великих корпорацій бачать наближення катастроф, пов'язаних зі зміною клімату та втратою біорізноманіття. Компанії більше, ніж будь-коли раніше, усвідомлюють, що «звичайний бізнес» не є варіантом.

За останні 2 роки компанії не лише взяли на себе зобов'язання досягти чистих нульових цілей, вони також усвідомили, що їм потрібно замінити акціонерний капіталізм на капіталізм зацікавлених сторін.

Сталий розвиток бізнесу в регіоні вимагає комплексного підходу, що враховує економічні, соціальні та екологічні аспекти. Нижче представлені деякі напрями та стратегії, які можуть сприяти сталому розвитку бізнесу в регіональному контексті:

Енергоефективність та Зниження Викидів:

Впровадження енергоефективних технологій та процесів для зменшення впливу бізнесу на навколишнє середовище. Розвиток зелених енергетичних рішень та програм енергозбереження може бути ключовим.

Сприяння Місцевому Розвитку:

Підтримка місцевих ініціатив та підприємств. Залучення місцевих постачальників, підтримка соціальних програм та розвиток місцевого господарства.

Розвиток Людських Ресурсів:

Вкладення в навчання та розвиток персоналу. Забезпечення справедливих та сталісних умов праці, стимулювання кар'єрного росту та підтримка добровільних програм соціального захисту.

Екологічно Орієнтовані Виробництво та Упаковка:

Зменшення використання одноразових матеріалів та переходження до біорозкладаємої упаковки. Використання екологічно чистих матеріалів та процесів виробництва.

Співпраця з Місцевими Громадами:

Розвиток партнерств та співпраця з місцевими громадами. Активна участь у соціальних програмах, волонтерських ініціативах та проектах спільної діяльності.

Використання Технологій для Сталого Розвитку:

Впровадження інноваційних технологій, таких як Інтернет речей (IoT), штучний інтелект (AI) та блокчейн, для підвищення ефективності виробництва, моніторингу екологічних показників та оптимізації бізнес-процесів.

Залучення до Прозорих та Соціально Відповідальних Практик:

Підтримка прозорості в управлінні та звітності. Відданість соціально відповідальним бізнес-практикам, включаючи додержання стандартів корпоративної соціальної відповідальності (CSR).

Сприяння Інноваційному Підприємництву:

Підтримка інноваційних підприємств та стартапів, особливо тих, які спрямовані на вирішення проблем сталого розвитку.

Природозахисні Ініціативи:

Участь у природозахисних програмах та ініціативах, таких як збереження біорізноманіття, захист водних ресурсів та екосистем.

Розвиток Циркулярної Економіки:

Впровадження принципів циркулярної економіки, яка спрямована на мінімізацію відходів та максимізацію використання ресурсів.

Ці напрями можуть допомогти підприємствам в регіоні збалансувати економічний успіх з екологічною та соціальною відповідальністю, сприяючи сталому розвитку на місцевому рівні.

Будь-який з зазначених напрямів для бізнесу можна розглядати для реалізації на трьох рівнях.

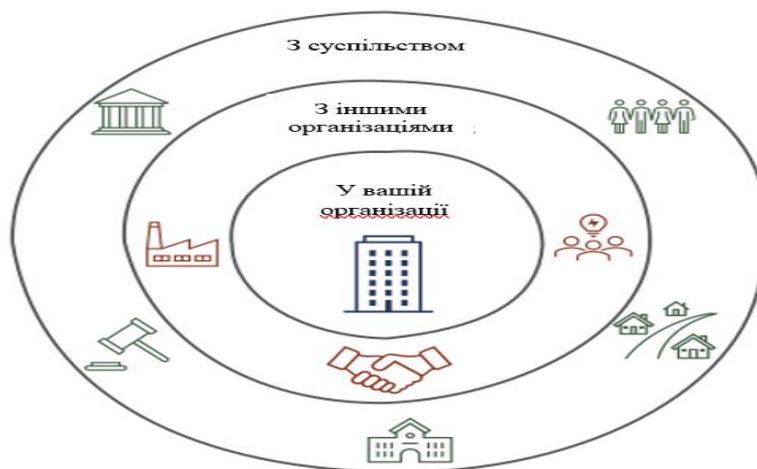

Рисунок 3.1 Рівні сталого розвитку бізнесу

Розумні зусилля щодо сталого розвитку окупаються - іноді швидко, іноді повільно. Почати важливо із розуміння економічної цінності ініціативи чи рекомендації у сфері сталого розвитку.

Дослідники, які вивчають економічне обґрунтування сталого розвитку, виявили загальні тенденції та конкретні переваги.

Стійкий розвиток може здатися приголомшливим, оскільки існує так багато можливих підходів та точок входу. Спочатку пропонується визначити стратегію як діяти. Зосередивши увагу на діях зі сталого розвитку, які мають стратегічний сенс, бізнес отримує більше шансів отримати вигоду від своїх нових ініціатив та змусити своїх колег та клієнтів «зрозуміти це».

Рисунок 3.2 Напрями сталого розвитку бізнесу в розрізі рівнів

Перший рівень. Будучи керівником чи менеджером, інтегруйте стійкий розвиток до організаційної стратегії. Ось кілька способів підійти до сталого розвитку зі стратегічного погляду.

Прийняття рішень та стратегічне планування

По-перше, подумайте, що чекає на вас у майбутньому і як ваш бізнес може краще відреагувати або навіть сформувати це майбутнє. Дослідження «Планування загального бачення сталого майбутнього» визначає чотири різні підходи до стратегічного планування – адаптація, прогнозування, формування майбутнього та трансформація – а також коли та як їх використовувати.

Інновації

Інновації, як зазначалось в попередніх розділах про необхідність їх впровадження, можуть допомогти підготувати бізнес до майбутнього. Включення стійкості в інноваційний процес може призвести до появи нових продуктів та послуг для клієнтів, фінансової вигоди для вашої організації та більш здорових стосунків з людьми та довкіллям.

Найбільш фундаментальний вид інновацій – це нова бізнес-модель. Історично бізнес-моделі підкреслювали цінність для компанії та споживача. Проте деякі компанії звертаються до моделей, які враховують цінність для інших зацікавлених сторін. Результат: інноваційні підходи, такі як

промисловий симбіоз та В-корпуси. Використовуйте бізнес-моделі спільної цінності, щоб переосмислити свою ціннісну пропозицію або зрозуміти компанії, які змінили своє.

Довгострокове мислення

Зрештою, однією з поширених перешкод на шляху до сталого розвитку є необхідність короткострокової окупності. Погляд на довгострокову перспективу може зробити бізнес більш економічно життєздатним та соціально відповідальним. Як особи, які ухвалюють рішення, можуть сказати «так» діям, які принесуть користь компанії наступного року чи наступного кварталу, а також для наступного покоління?

Адаптувати організаційну діяльність

Усі частини організації можуть підтримувати соціальну та екологічну стійкість.

Корпоративна культура

Корпоративна культура є ДНК компанії. Одним з важливих напрямів участі бізнесу в досягненні ЦСР є запровадження нової корпоративної культури, сумісної з принципами Порядку денного для сталого розвитку, як у діяльність власної компанії, так і в оточуюче середовище.

Що можна здійснити в цій сфері безпосередньо в рамках діяльності бізнесу:

- встановити прозорі та зрозумілі процедури для всіх співробітників компанії, які не містять ознак дискримінації за статтю, національністю, політичними вподобаннями;
- впроваджувати навчальні програми для оволодіння співробітниками новими технологіями та сучасними підходами до ведення бізнесу, а також знаннями й навичками з питань сталого розвитку;
- передбачити соціальні заходи для співробітників компанії (медичне страхування, часткову оплату відпочинку, організацію програм для дітей співробітників компанії тощо);

- схвалити корпоративний кодекс етики та дотримуватися його норм у своїй поточній діяльності.

Глобальні ланцюги поставок

Соціальний і екологічний вплив компанії походить не лише від її власної діяльності, але й від її ланцюга поставок. Ланцюги поставок сповнені як ризиків, так і можливостей. Ризики варіюються від нестабільної або низької якості до збоїв у постачанні, проблем із здоров'ям і безпекою до корупції. Управління стійкими глобальними ланцюгами поставок має сформувавши, як компанія може покращити стійкість ланцюгів поставок на базовому або більш просунутому рівні, включаючи консультації, розвиток і навчання.

Звітність про сталий розвиток

Оскільки організація прагне повідомити про свою ефективність назовні, то, швидше за все, необхідно брати участь у звітності про сталий розвиток. Надто часто компанії розглядають звітність щодо сталого розвитку як ізольовану діяльність: одноразовий результат, створений відділом сталого розвитку. Щодо звітності про сталий розвиток рекомендується більш ефективний підхід: зробити перегляд звітності про сталий розвиток безперервним процесом навчання та вдосконалення з наслідками для основних операцій компанії.

Визначаючи кількісно вплив вашої фірми, щодо загальних підходів до вимірювання та оцінки впливу на навколишнє середовище, таких як аналіз екологічного сліду та життєвого циклу.

Як і у випадку зі звітністю про сталий розвиток, адаптація до зміни клімату є найефективнішою, коли вона залучає досвід усієї організації. Бухгалтери можуть бути особливо цінними учасниками. За даними Всесвітнього економічного форуму, зміна клімату є найактуальнішою проблемою, з якою стикається бізнес. Як ділову проблему її можна вирішити за допомогою фінансових інструментів. Організації можуть оцінювати ризики та знаходити економічно ефективні рішення.

Другий рівень. Сталість — це взаємозалежність. Це одна з причин, чому співпраця з іншими організаціями може збільшити вплив ваших зусиль у сфері сталого розвитку.

Партнерство може розширити вплив організації, дати вам нові знання та ресурси, якими можна скористатися.

Деякі партнери можуть бути знайомі: наприклад, ви можете звикнути координувати роботу з членами свого ланцюжка поставок. Поліпшення стосунків може принести користь у багатьох сферах.

Можливо, інші партнери вам не спадали на думку. Співпраця з конкурентами для вирішення проблем, які формують галузь, стає все більш поширеною та ефективною тактикою.

Партнерство з постачальниками та продавцями

Важливо звернути увагу на прямі соціальні та екологічні наслідки вашої фірми. Але зацікавлені сторони все частіше очікують, що компанії візьмуть відповідальність за весь ланцюг поставок.

Ланцюги поставок, які є більш складними та глобальними, ніж будь-коли раніше, сповнені як ризиків, так і можливостей. Ризики варіюються від нестабільної або низької якості до збоїв у постачанні, проблем із здоров'ям і безпекою до корупції. Відповідні екологічні проблеми зазвичай включають відходи та викиди, але можуть поширюватися на переробку та дизайн продукту.

Хороша новина: вирішення проблем сталого розвитку у вашому ланцюжку постачання можуть покращити й інші проблеми продуктивності.

Джон Койн, віце-президент із юридичних і зовнішніх зв'язків Unilever Canada, заохочує компанії використовувати дослідження «для вирішення проблем із якістю продукції, зменшення проблем відповідності та управління ризиками, пов'язаними з закордонними постачальниками».

Партнерство з конкурентами

Конкуренти можуть здатися малоймовірними партнерами. Проте такі питання, як безпека, дотримання вимог постачальників і управління

продуктом, мають значення для цілих галузей, а не лише для однієї фірми. Як наслідок, підприємства, які займаються цими питаннями, все частіше виявляють, що роблять те, про що ніколи не думали — співпрацюють із конкурентами.

Завдяки цій співпраці вони можуть зменшити репутаційні ризики, підтримувати розвиток нових технологій, розробляти спільні стандарти та ефективно спілкуватися з регуляторами. Успішна співпраця змінила численні галузі, від хімічної до закритої.

Джим Доніхі з Канадської асоціації енергетичних трубопроводів описує, як фірми навчилися працювати разом: «Щоб покращити довіру між нашими фірмами-учасниками, ми працюємо з формулою, яка намагається розкрити концепцію довіри. Це передбачає скромність, автентичність, присутність, погляд один одному в очі та розуміння того, наскільки ми прагнемо зробити це краще».

Співробітництво з неурядовими організаціями

Неурядові організації (НУО) або «організації громадянського суспільства» мають досвід і вплив, які можуть зробити їх цінними партнерами. Можливі два підходи до роботи з ними: міжсекторного партнерства та громадянського діалогу.

Багатогалузеві партнерства

У 1990 році, коли McDonalds і Фонд захисту навколишнього середовища працювали разом, щоб скоротити використання «розкладацької» упаковки, альянс — і його успіх — здивували багатьох.

Сьогодні партнерство між бізнесом та громадськими організаціями є набагато поширенішим. Кожен тип організації визнає внесок іншого. Партнерство з неурядовими організаціями може допомогти підприємствам впровадити інновації, досягти цілей сталого розвитку, отримати доступ до навичок і ресурсів, а також підвищити легітимність і захистити ліцензію на діяльність.

Не всі партнерства дають такі позитивні результати. Переваги — особливо інновації — особливо вірогідні, коли партнерство є справді «співпрацею». Співпраця взаємозалежна, коли партнери тісно співпрацюють.

Сталий розвиток через партнерство визначає різні типи партнерств, коли вони будуть доречні та як зробити їх найбільш ефективними. Керівництво може допомогти агентам змін скликати інноваційні команди сталого розвитку, менеджерам просувати програму співпраці, а неурядовим організаціям ефективно працювати з бізнесом.

Громадський діалог

Громадські діалоги дозволяють підприємствам безпосередньо спілкуватися з громадянами навколо широких соціальних питань, а не працювати через організації. Громадський діалог об'єднує громадян і зацікавлені організації для досягнення спільного розуміння щодо суперечливих і невизначених тем, таких як використання енергії чи утилізація ядерних відходів. Метою такого залучення є побудова угоди, необхідної для затвердження приватні та стійкі дії. У багатьох ситуаціях діалоги досягли значних змін у складних питаннях, таких як національна енергетична політика чи утилізація ядерних відходів.

У минулому уряди часто проводили громадські діалоги. Оскільки уряди мають менше ресурсів і стають більш поляризованими, благодійні організації часто проводять діалоги; інші неурядові організації також можуть бути залучені.

«Серед громадян є вроджена мудрість, яку було б доцільно використати для бізнесу».

Підприємства можуть досягти широких цілей сталого розвитку, беручи участь у громадянському діалозі. Громадські діалоги також можуть допомогти бізнесу зрозуміти клієнтів, створити бренд і ринок і змінити правила гри.

Ефективним може стати організація бізнес-брифінгу щодо громадянського діалогу, призначений для керівників і тих, хто хоче довести аргументи для участі.

Третій рівень. Багато проблем сталого розвитку не можуть бути вирішені одним бізнесом. Натомість різні частини суспільства повинні працювати разом. Наприклад, Network for Business Sustainability працює з компаніями над питаннями сталого розвитку з 2008 року. Приблизно в 2012 році біли відмічені зміни в цих компаніях.

Багато хто наполегливо працював, щоб зробити свою діяльність більш стійкою, вносячи стратегічні та технічні зміни.

Тепер, вони кажуть, що проблеми сталого розвитку, з якими вони зіткнулися, вимагали від них вийти за межі своєї компанії та знайти нових співробітників.

Різні способи роботи з суспільством

Компанії можуть охоплювати відносно вузьке коло або широке коло громадськості. Одна компанія може зіткнутися з громадською групою, яка наполягає на змінах: наприклад, зробити фабрику менш забруднювальною.

Крім того, проблеми можуть виходити за межі однієї компанії чи спільноти. Вони можуть вимагати залучення цілої галузі – чи більше. Наприклад, серйозною проблемою є харчові відходи, оскільки 40% продуктів харчування в США та Канаді не використовуються. Зменшення харчових відходів вимагає дій фермерів, підприємств харчової промисловості та роздрібною торгівлі, а також уряду та інших організацій.

Індивідуальні споживачі та громадяни також впливають на багато соціальних та екологічних проблем. Вони можуть купувати екологічно вироблені товари, обирати політиків, які підтримують стійкість, і вносити свою пропозиції та ідеї.

Робота з місцевою громадою

Окремі компанії виграють від позитивних стосунків зі своїми громадами. Якщо вас сприймають як доброго сусіда, то легше залучати працівників і, наприклад, отримувати схвалення регуляторних органів.

Дослідники визначають три способи взаємодії компаній із громадами: «інвестиції», «залучення» та «інтеграція». Ці різні підходи відрізняються своєю складністю, а також своєю цінністю. «Інтеграція» може бути складною, але також може призвести до величезного навчання для компаній.

Побудова ширшого партнерства

Коли компанія стикається з більшою проблемою — наприклад, такою, що впливає на всю галузь — може бути корисним інший підхід. Співпраця конкурентів залучає компанії усієї галузі. Багатогалузеві партнерства об'єднують представників галузі (таких як окремі підприємства та галузеві асоціації) з урядовими та/або неурядовими організаціями.

Ефективна робота з урядом також важлива. Політика уряду має величезний вплив на компанії та проблеми, які їх стосуються. Правильна політика допомагає ринкам працювати як на економіку, так і на суспільство. Підприємства можуть включатися в процес розробки політики на різних етапах і яка політика є найбільш ефективною та дієвою.

Залучення споживачів і громадян

Співпраця не лише з іншими організаціями, але й із громадянами та споживачами може допомогти вирішити питання, які виникають на горизонті, або внести глибокі зміни, які виходять за рамки однієї галузі.

Споживачі можуть бути важливими союзниками в просуванні сталого розвитку, а фірми можуть збільшити готовність споживачів підтримувати екологічні товари за допомогою спеціальних маркетингових підходів. У звіті NBS про соціально свідоме споживання описується, як найкраще охопити споживачів у питаннях сталого розвитку.

Певні стратегії можна використовувати, щоб позитивно вплинути на поведінку всіх людей: споживачів, працівників та/або членів спільноти. Стимулювання соціальних змін можливе різними способами, якими компанії

можуть впливати на поведінку в таких сферах, як навколишнє середовище, здоров'я, громадянська активність, соціальна та економічна інтеграція. Ці зміни також приносять користь компаніям через репутаційні переваги та покращення бізнес-середовища.

Для особливо складних питань доцільним є використання громадянського діалогу. Громадський діалог об'єднує громадян і зацікавлені організації для досягнення спільного розуміння щодо суперечливих і невизначених тем, таких як використання енергії чи утилізація ядерних відходів. Мета полягає в досягненні консенсусу, необхідного для відповідних і стійких дій.

Працювати з суспільством – це складно і продуктивно. Як говориться, «хочеш далеко піти — ідіть разом».

Як окремою складовою, яку може регіон використати для прискорення змін в сфері бізнесу це запуск програми схожої до **SDG-Амбасадори** – Програми, в рамках якої молодь долучається до реалізації Цілей сталого розвитку і стає частиною глобального руху за сталий розвиток. Перший набір SDG-Амбасадорів відбувся у 2019 році – 17 молодих людей реалізували 20 проєктів за 9 місяців Програми, провели більше 30 відкритих виступів. В рамках Програми було запущено комунікаційний майданчик **SDG Opinion Space**, фейсбук-сторінку.

Отже, як бачимо, бізнес буде швидше розвиватись за підтримки і взаємодії з громадськістю, владою, конкурентами. Хочемо відмітити, що зміни, прогресивні дії в напрямку сталого розвитку не завжди потребуватимуть захмарних фінансових вливань. Спочатку, необхідне усвідомлення, перегляд попередньої діяльності і окреслити короткострокові і далекострокові цілі, які збираєтесь досягти в ході впровадження сталого розвитку

Висновки до 3 розділу

У третьому розділі виходячи з результатів аналізу у другому розділі, то ми визначили що запорукою сталого розвитку бізнесу можуть стати інновації. Наведено основні переваги інновацій, які сприятимуть пришвидшенню сталому розвитку бізнесу. Нами прописано різні сфери діяльності, де можуть бути використані інновації і приклади їх реалізації у світі. Такі інноваційні практики, допомагають і надихають інші бізнеси мінятись і стаєть більш соціально і екологічними відповідальними. Як було зазначено вище, то такі процеси орієнтовані не на короткостроковий успіх і збільшення прибутків в короткому терміні, а на зміну світогляду і побудову свідомого, сталого бізнесу.

Також було визначено основні напрями сталого розвитку бізнесу, які можуть реалізовуватись на території області. Знов таки, щоб обрати свій напрям, буде доцільно проаналізувати пріоритетні галузі в тому чи іншому районі області, чи врахувати особливості географічного розташування, маєтья на увазі в Надвірнянському раоні буде актуальним розвиток зеленого туризму, при цьому збереження екосистеми території і т.д. І в останній частині підрозділу було розглянуто рівні на яких може реалізовуватись сталий розвиток бізнесу. Тобто, мінімальні зміни можуть відбуватись в середині організації, що потребує зусиль керівника і персоналу переглянути свою поведінку, знайти аспекти діяльності, які можна зміни відповідно до принципів сталого розвитку. На другому рівні, сьогодні бізнесу треба зрозуміти, що конкурент це не перешкода, а як партнер, який допоможе створити більше, принести якісні зміни на галузевому рівні, забезпечити стале економічне зростання. На третьому рівні, це уже співпраця і взаємодія з владою, громадською і суспільством, які оточують бізнес. Для того щоб спільними зусиллями впроваджувати сталий розвиток на території регіону.

Висновок

У першому розділі нами розглянуто теоретичні і прикладні основи функціонування бізнесу в умовах сталого розвитку. Наведено основні групи проблем, з якими може стикнутись бізнес при обранні шляху на досягнення цілей сталого розвитку. Наведено основні переваги, які може отримати бізнес в ході впровадження сталого розвитку в своїй роботі. Ці переваги не завжди можна побачити одразу, часто буде потрібний тривалий період для адаптації і впровадження елементів сталого розвитку в процес діяльності. Також в 1 розділі наведено сучасні способи і інструменти, що можуть стимулювати, підтримувати і допомагати розвиватись бізнесу, які збирається діяти в умовах сталого розвитку. Це можуть бути різні платформи, які дозволяють отримати інформацію, наприклад про проекти, які дають можливість залучити фінансові ресурси для прискорення впровадження цілей сталого розвитку. Також, можна на платній основі користуватись підтримкою консалтингової компанії, які допомагають змінити наприклад традиційну бізнес модель на більш сталу. Наведена необхідність використання індексів і індикаторів для оцінки рівня досягнення сталого розвитку.

У другому розділі проаналізували стан бізнесу в області. Наводили показники по кількості підприємств різних розмірів, по їх обсягах реалізованої продукції, кількість підприємств за видами економічної діяльності, також структуру обсягів реалізованої продукції в розрізі районів області,. Визначено основні види діяльності, де найбільше діє підприємств і підприємців.

Далі аналізували показники соціальні, економічні і екологічні. Як бачимо, показники мали тенденцію до коливань протягом аналізованого періоду. Обсяги реалізованої продукції зростали за рахунок збільшення вартості самої продукції, оскільки зростали ціни на сировину, енергоресурси. Обсяги капітальних інвестицій скоротились, за рахунок скорочення інвестицій в будівництво, промисловість. Скоротились витрати на навколишнє середовище. Скорочення викидів, що спостерігалось за даний

період зумовлене скороченням кількості промислових підприємств по регіону за аналізований період. Далі було проаналізовано індикатори сталого розвитку. Найгірша ситуація по області і в Україні загалом з рівнем інновацій. Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2020 році становила лише 1.9 %, а по області 0,5%. На основі PEST аналізу виявили основні причини, які спричиняють гальмування сталого розвитку бізнесу в регіоні.

Було виявлено, що низький рівень впровадження розвитку, охорони навколишнього середовища та низька конкуренція на внутрішньому ринку зумовлені наступними факторами: низький рівень впровадження сталого розвитку, охорони навколишнього середовища та низький рівень конкуренції на внутрішньому ринку;

У третьому розділі виходячи з результатів аналізу у другому розділі, то ми визначили що запорукою сталого розвитку бізнесу можуть стати інновації. Нами прописано різні сфери діяльності, де можуть бути використані інновації і приклади їх реалізації у світі. Такі інноваційні практики, допомагають і надихають інші бізнеси мінатись і стават більш соціально і екологічними відповідальними. Як було зазначено вище, то такі процеси орієнтовані не на короткостроковий успіх і збільшення прибутків в короткому терміні, а на зміну світогляду і побудову свідомого, сталого бізнесу.

Також було визначено основні напрями сталого розвитку бізнесу, які можуть реалізовуватись на території області. Знов таки, щоб обрати свій напрям, буде доцільно проаналізувати пріоритетні галузі в тому чи іншому районі області, чи врахувати особливості географічного розташування, мається на увазі в Надвірнянському раоні буде актуальним розвиток зеленого туризму, при цьому збереження екосистеми території і т.д. І в останній частині підрозділу було розглянуто рівні на яких може реалізовуватись сталий розвиток бізнесу. Тобто, мінімальні зміни можуть відбуватись в середині організації, що потребує зусиль керівника і персоналу переглянути

свою поведінку, знайти аспекти діяльності, які можна змінити відповідно до принципів сталого розвитку. На другому рівні, сьогодні бізнесу треба зрозуміти, що конкурент це не перешкода, а як партнер, який допоможе створити більше, принести якісні зміни на галузевому рівні, забезпечити стаке економічне зростання. На третьому рівні, це уже співпраця і взаємодія з владою, громадською і суспільством, які оточують бізнес. Для того щоб спільними зусиллями впроваджувати сталий розвиток на території регіону.

Список використаних джерел

1. Анісімов А.П. Екологічне підприємництво: проблеми та перспективи / А.П. Анісімов, А.Я. Риженков, А.Є. Чорноморець // Громадянське право та процес. – Чернівці: Чуваський державний університет, 2008. – С. 7-10.
2. Балабанова Г.П. Управління знаннями як засіб досягнення стратегічної переваги / Балабанова Г.П // Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: міжнародна науково-теоретична конференція 13 квітня 2016 р.: тези доп. – К.: Видавництво Нац. авіац. ун-ту, «НАУ-друк», 2016. – 148 с. – С.77-80.
3. Біла С.О. Інституційна підтримка міжнародного економічного співробітництва у сфері відновлюваної енергетики / С.О.Біла // Економічний вісник університету. – Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Вип. 37/1. – Переяслав-Хмельницький: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, 2018. – С. 267-275.
4. Біла С.О. Новітні тренди розвитку глобалізаційних процесів / С.О.Біла // Економічний вісник університету. – Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Вип. 33/1. – 2017. – Переяслав-Хмельницький. – С. 7-15.
5. Біла С.О. Поширення ідей соціальної відповідальності бізнесу у викладанні економічних дисциплін у закладах вищої освіти як складова формування ціннісних основ солідаризації українського суспільства в умовах євроінтеграції / С.О. Біла // Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: матеріали Міжнародної науково-методичної конференції, (Суми, 29-30 травня 2020 112 р.) / ред. колегія: В.М.Завгородня, А.М.Куліш, та ін. – Суми: Сумський державний університет, 2020. – С. 54-56.
6. Біла С.О. Пріоритети корпоративної соціальної відповідальності (CSR) ТНК та великих бізнес-структур / С.О.Біла // Global Economic Trends:

New Opportunities and Threats: International Scientific Conference (November 20th, 2020. Le Mans, France). – Riga, Latvia: “Publishing House “Baltija Publishing“, 2020. – P. 5-9.

7. Біла С.О. Пріоритети сталого розвитку у модернізації економіки України в умовах євроінтеграції / С.О. Біла // Scientific letters of Academic Society of Michal Baludansky. – 2016. – 4 (1). – С. 17-20.

8. Біла С.О. Пріоритети сталого розвитку у модернізації економіки України в умовах євроінтеграції // SCIENTIFIC LETTERS of Academic Society of Michal Baludansky. – 2016. – 4 (1). – с.

9. Біла С.О. Стратегічні пріоритети та економічні стимули розвитку «зеленої енергетики» в країнах світу / С.О. Біла // Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2018: колективна монографія / Міненко М.А., Бендюг В.І., Комариста Б.М. [та ін.]; НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Національний університет «Києво-Могилянська академія»; Вища економіко-гуманітарна школа / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. – Київ, 2018. – С. 308-319.

10. Висоцька М.П., Назаренко А.П. Economic management in crisis conditions. Управление экономикой в кризисных условиях. Economic Development: Global Trends and National Peculiarities. Collective monograph. – Poland: “Publishing House “Baltija Publishing”, 2020. p. 30-45.

11. Гринів Л. С. Екологічна економіка: навч. посіб. Львів: Магнолія 2019. – 358 с. 113

12. Данилишин Б. М., Хвесик М. А., Голян В. А. Економіка природокористування: підручник для аспірантів науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів. Київ: Кондор, 2018. – 464 с. 25. Казіна, О.В. Екологізація бізнесу: як стимулювати споживача. – Київ: Видавництво «Маркетингові комунікації», 2015. – №6. - С. 352-362. 26. Марчук Л. П. «Зелена» економіка: суперечності та перспективи розвитку. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2017. – Вип. 1. – С. 34-41.

13. Концепції економічної політики [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://library.if.ua/book/130/8558.html>
14. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.11.2016 № 932-р.
15. Коронавірус vs Бізнес: оцінка наслідків для бізнесу урядових заходів щодо захисту населення від коронавірусної інфекції COVID19 // СУП 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://sup.org.ua/uk/news/419>.
16. Коротенко О. Як великий бізнес допомагає у боротьбі з коронавірусом // Інтернет-видання Bazilik Media. 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bazilik.media/iak-velykyj-biznes-dopomahaie-v-borotbi-zkoronavirusom/>.
17. Національна платформа малого та середнього бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://platforma-msb.org>.
18. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 року № 820. 111
19. Офіційний сайт міста Івано-Франківськ - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mvk.if.ua>
20. Перший каталог КСВ-ініціатив // Pro Vono Club Ukraine 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://sup.org.ua/uk/news/419> 65. Перший форум сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://apostrophe.ua/article/business/2021-07-01/pervyyiy-forumustoychivogo-razvitiya-v-ukraine-kakimi-keysami-delilis-otechestvennyie-imejdunarodnyie-kompanii/40441>
21. План заходів із впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 № 1422.

22. Порядок денний на XXI століття. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку, 3-14 червня 1992 р., Ріо-де-Жанейро, Бразилія. Організація Об'єднаних Націй. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/agenda21.shtml.

23. Про схвалення Концепції загальнодержавної підтримки розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2013 р. № 641-р Режим доступу. —: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-r>].

24. ПРО схвалив Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні до 2020 року [Електронний ресурс]. —: Режим доступу. —: <https://www.kmu.gov.ua/news/250008096>

25. Програма посилення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва у м. Івано-Франківську на 2019 – 2021р.р

26. Прохорова В. В. Стратегічний аналіз діяльності авіабудівних підприємств на основі технології SWOT та PEST-аналізу [Електронний ресурс] /В. В. Прохорова. – Режим доступу : http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/vestnik/2010/9/NTU_XPI_59_2010_30.pdf.

27. Рібун Л. В. Зарубіжний досвід розвитку малого бізнесу / Л. В. Рібун, Г. А. Лех, І. М. Васькович // Науковий вісник НЛТУ України. - 2016. - Вип. 26.2. - С. 230-235.

28. Семененко І. М. Концепція сталого розвитку: соціально-економічний аспект / І. М. Семененко // Економіка. Фінанси. Право. — 2017. — № 5/1. — С. 57–59.

29. Сергієнко Л.В. (2017), “Впровадження циркулярної економіки в Україні: державноуправлінський аспект”, автореферат докторської дисертації, Житомирський державний технологічний університет, Житомир, Україна

30. Стан і перспективи розвитку зеленої економіки та зеленого бізнесу в Україні. Аналітична доповідь. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eep.org.ua>

31. Стійкий розвиток: я це люблю [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://biz.nv.ua/ustoychivoe-razvitie-sustainability/makdonaldz-schitaetustoychivoe-razvitie-v-ukraine-odnoy-iz-svoih-strategiy-50160463.html>

32. Цілі сталого розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>

БІБЛІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Тема магістерської роботи: „Напрями сталого розвитку бізнесу Івано-Франківської області”

Обсяг пояснювальної записки 78 ст.

Перелік графічних об'єктів:

1. Мета та завдання магістерської роботи
2. Приклади платформ підтримки бізнесу в Україні
3. Структура обсягів реалізованої продукції бізнесом Івано-Франківської області 2019-2021 р.
4. Структура по обсягах реалізованої продукції районах Івано-Франківської області 2021р.
5. Динаміка соціально-економічних та екологічних показників Івано-Франківської області за 2018-2022 роках
6. Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП (регіонального ВВП для обл),%
7. Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
8. Динаміка індексу фізичного обсягу ВВП (валового регіонального продукту по областях) 2017-2021
9. Зміна показників заробітної плати чоловіків і жінок та співвідношення середньої заробітної плати чоловіків і жінок
10. Напрями сталого розвитку бізнесу

Бійовський Андрій

